

Издање Шумадијске епархије

Каленик

3/2026

ΠΑΡΟΥΣΙΑΤΑΣ ΜΟΝΑΔΩΝ
Η ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΑΠΟΛΟΓΩΝ
ΑΚΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΩΝ
ΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΩΝ
ΑΚΟΛΟΥΘΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΩΝ

ΜΟΝΑΔΩΝ
ΑΠΟΛΟΓΩΝ
ΑΠΟΛΟΓΩΝ
ΑΠΟΛΟΓΩΝ
ΑΠΟΛΟΓΩΝ
ΑΠΟΛΟΓΩΝ

Слава Епархије шумедијске

Издање Шумадијске Епархије **Каленић**

Година XLVII
Број 3. (285), 2026.

Издавач:
Српска православна
Епархија шумадијска

Излази са благословом Његовог високопреосвештенства Архиепископа
крагујевачког и Митрополита шумадијског Господина Јована

271.222(497.41)
ISSN 1820-6166 — Kalendar
COBISS.SR — ID 50771212

САДРЖАЈ:

- Јован, Митрополит шумадијски
Сви смо послани и сви смо апостоли **2**
- Свети Инокентије (Борисов) *Проповед на дан Вазнесења Господњег* **4**
- Рафаило (Карелин), архимандрит *Вазнесење Господње* **5**
- Игњатије (Шестаков), јеромонах *Вазнесени Христос је међу нама* **7**
- Димитриос Бокос *Озарење Светог Духа* **8**
- Јаков Канакис, архимандрит *Путовање од Педесетнице до есхатона* **8**
- Хризостом, Митрополит манијски *Свети Дух* **9**
- Максим Пафилис *Пукотине у камену* **10**
- Свети Јосиф Исихаста *Љубав и доброта* **11**
- Стефан Јанковић, ђакон *Оживљавање литургијске побожности* **12**
- Софија Бекри *Прави проповедник покајања* **16**
- Небојша Стевановић *Есхатолошка димензија идентитета личности у светлу христологије* **17**
- Дејан Крстић, протојереј *Беседа о Светом Ахилију лариском и ариљском* **20**
- *О Карејском типики Светог Саве* **31**
- Алексеј Солоницин *Андреј Рубљов: живот и судбина филмског ремек-дела* **34**
- *Кнежева вечера* **39**
- Свети Софроније Схаров *Стваралаштво* **39**

*Из Летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Митрополита шумадијског Господина Јована
Дечија страна*

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић

Редакција: др Зоран Крстић, протојереј ставрофор, Дејан Марковић, протојереј, Лазар Марјановић, ђакон
Уредништво и адимистрација: „Каленић“, Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац

e-mail: n.milovic2@gmail.com

Дизајн и прелом: Милош Миловић

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ, Крагујевац

Излази: шест пута годишње

СВИ СМО ПОСЛАНИ И СВИ СМО АПОСТОЛИ

Беседа Његовог високопреосвеиштва Архиепископа крагујевачког и Митрополита шумадијског Господина Јована на литургијском сабрању у цркви Светог апостола и јеванђелисте Марка у Великим Црљанима, поводом прославе храмовне славе

„Христос васкрсе!

Браћо и сестре, Христово Васкрсење је победа Бога над тројединим непријатељем човека. Сваки човек има ове непријатеље: грех, ђавола и смрт. Све их је Христос својим Васкрсењем победио. Васкрсењем нам је и живот даровао. Имамо много непријатеља, али смо најчешће највећи непријатељи сами себи и то онда када не верујемо у Бога и не живимо по Богу, јеванђељу и хришћанским животом. Позвани смо као иконе Божије, као хришћани, као људи јеванђеља и као заједница Бога и људи, да свакога видимо као свога брата и сестру. Ако тако будемо гледали друге, нећемо имати непријатеље. Ако друге не гледамо тако, онда ћемо и од пријатеља направити непријатеље. Без обзира како се други односили и постављали према нама, не треба да их гледамо као непријатеље. Не гледајмо на то како други поступају према нама, већ како ми поступамо према другима. Ако волимо другог, он ће осетити нашу љубав па ће и он волети нас. Ако други осети да га не волимо, узвратиће нам на исти начин.

Бог од нас тражи да на његову Божанску љубав одговоримо нашем човечанском љубављу. Бог је из љубави све учинио зарад нас. Из љубави се родио зарад нас, из љубави претрпео све шта су му други чинили, када су га псовали, вређали, називали ђаволом и разапели на крст. Божија љубав и на крсту није могла другачије, него да се моли и да затражи опроштај за оне који не знају шта раде. Покајање је равно Васкрсењу. Није лако покајати се, али није немогуће. Сведоче нам то примери из живота хришћанске Цркве и из живота светитеља. Највећи грешници су устајали и када су падали, јер су имали вере која им је говорила да устану и крену даље.

Љубав покрива мноштво грехова. Мржња још више раздире и увећава грехе. Мржња на мржњу доноси пропаст човеку. Љубав на љубав доноси спасење. Тада Бога осећамо као свога пријатеља. Бог је љубав.

Не гледајмо на то како нас други виде. Свако нека гледа својим очима. Какве су нам очи, тако и гледамо. Човек често види само оно што сам жели да види. Ако жели да види добро, свуда ће добро и видети. У најгорем човеку ће такав пронаћи клицу добра. Нема човека који је само добар или само лош. Од наше жеље зависи шта ћемо пронаћи у другоме. Шта желимо другоме, то ће бити и нама. Ако желиш другоме

добро, добро ће се вратити и теби. Ако другоме желиш зло, онда ће ти се то и вратити. Ако желим да само ја будем срећан и не размишљам да прво усрећим другог, срећа ми никада неће доћи. Када срећним учинимо некога, срећа ће нам се вратити стотруку.

Треба да избацимо из себе мржњу, која је опасно зло. Мржња може да измени толико човека да сасвим побрка добро и зло. Ако мржњу не избацимо из себе, не очекујмо да ћемо је избацити из оних око нас. Учини добро и добру се надај, говори наш народ. Друге не доживљавајмо као непријатеље. Сви смо ми иконе Божије. Сваком од нас треба спасење. Сви треба да чинимо добро.

Када изграђујемо себе и радимо на свом спасењу, помажемо свима око нас да се изграђују у добру. Због слабости човек мисли да је други дужан да му чини добро, а да он другогме ништа не дугује. Јеванђеље Христово нам је дато

да нам буде огледало душе. Оно нас учи да не судимо да нам не би било суђено. Кроз јеванђеље треба да коригујемо себе. Ако је човек сам себи мера, он увек претерује мислећи о себи боље него што је то стварно. Јеванђељем се најбоље поправљамо, растемо и живимо духовно. Јеванђеље нам није дато да кроз њега судимо другима. Дато нам је Јеванђеље да нам буде пут којим треба да идемо. Најважније је да пронађемо пут којим треба да идемо кроз живот, пут који нас води Христу и Царству небеском. Тај пут нас води ближњима и он нам је потребан. Једино је Господ могао да каже за себе да је Пут, Истина и Живот. Често човек у својој гордости и сујети намеће себе да је он пут и истина. Али, да ли смо сигурни у такву истину?

Немамо чиме истину да проверимо до Јеванђељем и његовом применом у нашем животу. У овом свету можемо да задобијемо част, власт, положаје, звања и чинове, али ако то није задобијено хришћански, путем љубави и смирења, већ лактањем, онда је све узалуд. Морамо одговорити Богу на Његову љубав. Бог ће нас питати како смо му узвратили на ту љубав, како смо се понели према читавој творевини Божијој, и како смо се односили према себи и према другима? Неће нас Бог питати шта су други учинили нама.

Све можемо да сагледамо кроз Васкрсење Христово, радост над радостима. Ништа није тако детаљно описано у јеванђељима као Васкрсење Христово. Уплашеним апостолима после Васкрсења Господ поручује: `Мир вам!` Нама треба мир са Богом, са собом и са другима.

Наша Црква и овај свети храм, у коме смо данас сабрани, прослављају Светога апостола и јеванђелисту Марка. Свети Марко је писац једног од четири јеванђеља које почиње речима `Јеванђеље Господа нашега Исуса Христа`. Сви јеванђелисти говоре о Христу, а највише о љубави. У јеванђељима је описано оно што руке сведока опипаше и што очи видеше. Шта ће нам више од тог сведочанства? Али ни Свети апостол Тома није поверовао док се није уверио и опипао Христове ране. Тома није био неверан, како ми то говоримо. Он је то рекао, јер је у апостолима видео страх. Страх је тешка болест. У страху се ништа не види реално, већ изопачено. Где су љубав и вера, ту нема страха. Где су љубав и вера, ту је и нада. Ове нас хришћанске врлине учвршћују да верујемо у Бога, да имамо поверење у Бога и у ближње. Ако имамо поверење у ближње, онда не само да ближњима нећемо чинити зло, него на то нећемо ни помишљати. Човек не може другоме да чини зло, а да прво себи није нанео зло. Смишљајући зло другоме, човек повређује сам себе.

Апостоли, које је Господ одредио да буду Његови сведоци и јеванђелисти, пример су и углед и позив за нас. Ако ниси апостол, онда ниси хришћанин. Апостол је онај који је послан. Сви ми смо послани у овај свет. Ми сада, наши преци пре нас, потмци после нас. Сви смо послани и сви смо апостоли. Сви крштени су потенцијално светитељи. То и сведочимо на Светој Литургији када кажемо: `Светиње светима!` Којим светима? Нама свима. А да ли живимо светим животом, то зависи од нас самих. Црква је Христова једна, света и апостолска, учи нас Символ вере. Наши животи имају смисла једино ако смо сведоци Истине. Господ нам каже: `Познајте Истину и Истина ће вас ослободити`. Истина је једна, Господ Исус Христос. Апостоли смо ако смо сведоци Истине, распећа Христовог, смрти, Васкрсења и Вазнесења Христовог.

Славећи Светог апостола и јеванђелисту Марка, читајмо његово Јеванђеље. Тако ћемо себе видети као у огледалу и препознати да ли смо на јеванђелском путу или не. Свети оци нас поучавају да не сме проћи ни један дан, а да нисмо нешто из Јеванђеља прочита-ли. Да ли ми тако радимо? Јеванђеље је написано за све нас. Читајући га треба да будемо искрени према себи. Умивајући се сузама покајања, схватимо да не можемо подићи камен ни на кога и да будемо обасјани љубављу Христовом. Само тада можемо осетити да носимо достојанство иконе Божије. Нема већег достојанства него бити човек. Замолимо Бога и Светог апостола Марка да читајући Јеванђеље задобијемо просветљење разума и схватимо да је Јеванђеље смисао нашег живота. Јеванђеље нас учи да се молимо и да волимо и наше непријатеље. Ако то чинимо, кадтад наша молитва ће их уразумити. Добра никада није довољно, а зла и најмања капљица је превише. У добру да се виђамо и налазимо увек. Бог вас благослови!“

ПРОПОВЕД НА ДАН ВАЗНЕСЕЊА ГОСПОДЊЕГ

„И изведе их (апостоле) напоље до Витаније, и подигавши руке своје благослови их. И док их Он благосиљаше, одступи од њих и узношаше се на небо. А они му се поклонилише, и вратише се у Јерусалим са радошћу великом“ (Лука 24, 50-52). Тако се завршио земаљски пут нашег Спаситеља и Господа! Много је пострадао, и био је веома прослављен. Није било туге као што је Његова туга, ни славе као што је Његова слава. „Унизио је себе и био послушан до смрти, и то до смрти на крсту; зато и Њега Бог високо уздиже и дарова му Име које је изнад сваког имена. Да се у име Исусово поклони свако колена што је на небесима и на земљи и под земљом; и да сваки језик призна да је Исус Христос Господ, на славу Бога Оца“ (Фил. 2, 8-11).

Хоћемо ли икада видети ову славу нашег Господа? Хоћемо, јер је у својој последњој великој молитви сам Господ замолио свог Оца за то: „Да гледају“, рекао је, „славу моју коју си ми дао“ (Јован 17, 24). И анђели који су се јавили апостолима након Господњег Вазнесења сведочили су да ће Господ доћи свима нама последњег дана на исти начин на који су га апостоли видели како се уздиже на небо (видети Дела апостолска 1, 2). Чак ћемо и ми учествовати у слави вазнесеног Господа, под условом да себе не учинимо недостојнима, јер се Он вазнео на небо управо да би га припремио да прими све своје истинске следбенике. „Идем“, рекао је апостолима, а преко њих и свима нама, „да вам припремим место. И ако одем и припремим вам место, опет ћу доћи и узећу вас к себи, да где сам ја, будете и ви“ (Јован 14, 2-3). Да се ова милостива наредба о нама није ни најмање променила чак ни након Вазнесења, сведочи Свети Павле, који каже да ће у последњи дан Господњег доласка верници „бити узнесени на облацима у сретање Господу у ваздуху“ (1. Солуњанима 4, 17). То значи да ће им се десити нешто слично ономе што се сада догодило Господу на Маслинској гори, чак и наизглед...

Једини пут, браћо, којим и ми можемо достићи висине свете славе јесте исти пут којим се наш Господ вазнео у славу: пут крста, пут очишћења, самоодрицања, пут спољашњег и унутрашњег страдања. Да ли

се овога сећамо? И, сећајући се овога, да ли ходамо ка небу путем Христовим?

Ако вас Тавор земаљске среће, уздиже, браћо, изнад свих земаљских ствари и приближава вас Небу, онда останите тамо! Узлазећи Господ благосиља ваше висине. Само пазите да не заспите на овом Тавору, и када Мојсије и Илија говоре о крсту на којем старац мора бити разапет, немојте говорити о стварању за овог човека не једне, већ три скиније. Запамтите да пут до Неба није са Тавора, већ са Маслинске горе; а до Маслинске горе мора се ићи кроз Гетсимански врт и Голготу.

Пут Господњи мора бити пут сваког појединца. Господ наш је подједнако страдао за све нас; Небо је подједнако отворено свима. Зато питам сваког појединачно колико у свом животу можемо указати и рећи да је ово или оно учињено или напуштено зато што смо били предодређени за Небо? Можемо ли указати на било шта слично у својим

поступцима? Да ли смо се икада уздржали од греха, или учинили чак и једну врлину, са мишљу да нас Господ наш гледа са Неба? Колико год ово питање било мало, тешко да међу нама има оних који могу потврдно да одговоре. Шта онда значи наша вера у Вазнесеног Господа? Да ли му верујемо или не? Ако верујемо, где су наша дела? Ако не верујемо, зашто носимо Његово име? Онај ко истински верује у своју Небеску судбину не може бити земаљски: за њега је та сигурност нужно извор, који одражава цео његов начин размишљања и осећања, цео његов живот и све његове односе. Прави хришћанин, у свим животним околностима, у свим ситуацијама, памти да је наследник Неба, сунаследник са Христом и поступа у складу са својом судбином. Пажљиво посматрајући његов живот, свако ће приметити да он не живи толико у садашњости, у временском, колико у будућности, у вечном и да је његово срце негде далеко, не у овом свету, да је његов живот скривен високо горе, у Богу. Управо тако су хришћани некада изгледали незнабошцима.

Али колико тога, браћо, има у нама? Има ли ичега неземаљског, небеског или Христовог? Ако је тако, онда се ми, попут апостола, можемо са радошћу

вратити својим домовима са Маслинске горе. Благослов Господа који се уздиже припада и нама, као и обећање Светог Духа. При свом силаску, Он неће проћи поред оних који припадају Христу.

У супротном, заслужујемо, и то са још већом силом, прекор који су анђели изrekli апостолима приликом Вазнесења Господњег. Са већом силом, кажем, јер им је речено: „Зашто стојите и гледате у небо?“ (Дела апостолска 1, 11) само зато што су, у својој љубави и ревности, дуго гледали у небо које је примило њиховог Господа и Учитеља. Али морамо рећи нешто друго: Синови људски, зашто стојите и не гледате у небо, него у земљу? Окрените очи своје ка небу, погледајте у свог Спаситеља, који вас дуго гледа. Ступите на пут ка небу, који је одавно пред вама; ради ла-

коће, одбаците све терете греха који вас притискају, узмите свој крст и идите свом Спаситељу, док вас Он благосиља на овом путу, док отворено небо није затворено, док вас анђели, и небески и земаљски, позивају у станове Небеског Оца.

Чујемо благословени небески Твој глас и желимо да кренемо путем Господњим; само нас ојачај и прати нас својом помоћи. Изнад свега, Ти сам, Милостиви Спаситељу наш и Госпoде, не напусти нас, сирте духом и слабе. Погледај са Неба на нашу добру вољу и слабост, погледај и благослови нас на Твојој путу, обуци нас у снагу са висине и учврсти наше колебљиве кораке док се не попнемо на Твоју Свету гору и не сјединимо се са Тобом. Амин.

Рафаило (Карелин), архимандрит

ВАЗНЕСЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

Вазнесење Господње је један од „дванаест великих празника“, то јест, највећих празника Православне Цркве. Хришћански празници су попут прстенова златног ланца, нераскидиво повезани једни са другима. Чetrдесет дана после Васкрса долази празник Вазнесења. Десет дана после Вазнесења долази празник Тројице.

Пре него што разговарамо о Вазнесењу, требало би да размотримо смисао и значај библијске и црквене симболике, и везу између Свете историје и црквене Литургије. Учествовање у верском празнику не значи само сећање на догађаје Свете историје, већ и мистично бављење њима, њихово духовно доживљавање.

Кроз црквену службу, њене слике и ритуале, њене симболичке обреде, човек постаје стварни учесник догађаја који су се одвијали у светској историји и понављају се у ритмовима црквеног календара. Вазнесење Господње је блистави завршетак земаљског живота Христа Спаситеља. Вазнесење је круна хришћанских празника. То је видљиви облик повратка Сина Божјег у Његово вечно постојање. То је откровење човеку бесконачних пространства духовног савршенства.

У свом земаљском животу, Христос се потчињено времену и историји, а ипак стоји изнад времена и историје, јер је њихов Творац и Господар. За хришћанина, живот Христа из Назарета није нешто прошло, већ садашњост и бесконачна будућност. Хришћански празник је спој вечног и временског, земаљског и небеског; то је откровење духовног еона на земљи у светом простору Цркве.

Вазнесење Христово има онтолошки, морални, духовни и есхатолошки значај. Јеванђеље по Марку нуди величанствену слику Вазнесења Исуса Христа. Али само читање Јеванђеља није довољно. Мора се разумети и његов препознатљив језик, симболика и друга средства представљања. То не значи да симболика Јеванђеља претвара догађаје у апстрактну алегорију. Не, Јеванђеље је истина, али је вишеслојно и многострано. Небеско је присутно у земаљском, а вечно у историјском. Симбол не замењује, већ продубљује значење и открива свету раван догађаја.

Јеванђеље је откровење Божанског ума кроз људске речи. То је откровење духовног света, вечног живота, сједињења људске душе са Божанским, највише стварности постојања, изван феноменологије, нечега што не може бити предмет чулног опажања или логичке анализе. Душа га опажа само кроз мистично ангажовање, кроз интуитивно продирање у свет духовних бића, у свет Божанских енергија, у свет надлогичких категорија. Стога, Свето писмо користи симболику, која је намењена уздизању ума од познатог и уобичајеног ка непознатом и тајанственом, од видљивог ка невидљивом.

Библијски симбол је духовна веза између људског интелектуалног потенцијала и понора божанског знања. Када узмемо Библију у руке, стојимо пред великом мистеријом. Са овом мистеријом можемо доћи у контакт само кроз страхопоштовање.

Четрдесет дана је прошло од Васкрса до Вазнесења. Четрдесет дана је Господ остао са својим ученицима, учећи их Тајнама Царства Небеског. Пре Христовог Васкрсења, ове тајне би им биле несхватљиве и неприступачне.

Број четрдесет симболизује време духовног искушења и земаљског живота. Мојсије је четрдесет година водио народ кроз пустињу до Обећане земље. Исус Христос је постио четрдесет дана пре него што је проповедао Јеванђеље. Четрдесет дана након свог Васкрсења остао је на земљи, јављајући се својим ученицима и апостолима, припремајући их да приме Божанску благодат и за будуће проповедање Јеванђеља.

Апостолска проповед може се представити као три концентрична круга, три фазе растуће напетости:

1. Проповед апостола, упућена њиховим саплеменицима, током земаљског живота Христа Спаситеља.

2. Период после Васкрсења Христовог до Његовог Вазнесења, мисионарски рад широм Палестине, који је захтевао већу духовну припрему и посвећеност.

3. Светска проповед апостола након силаска Светог Духа, проповед коју су скоро сви они завршили мученичком смрћу.

Четрдесетог дана након Васкрсења, Господ, окружен својим ученицима, напустио је Јерусалим и упутио се ка Маслинској гори. У својој опроштајној беседи, говорио је о чудесној сили коју вера дарује човеку.

Неки су збуњени зашто се чудесни знаци вере о којима је Христос говорио више јасно не дешавају. Постоје различити степени вере:

1. Вера која дозвољава могућност и вероватноћу. То је вера рационалиста чија су религиозна осећања потиснута и пригушена. Она је попут треперавог сјаја звезда које не успевају да осветле ноћ.

2. Други ниво вере је човеково уверење, али не загрејано љубављу срца. То је као хладна и мртва светлост месеца.

3. Коначно, она вера која обухвата и сједињује човеков ум, осећања и вољу, која постаје прва потреба душе, сврха и садржај његовог живота, непрестано горење његовог срца. Таква вера је попут светлости сунца, чији зраци доносе топлину и живот. Таква вера је подвиг душе; таква вера је чудесна и победоносна.

Јеванђеље говори о Христовом вазнесењу на

небо. Небо се користи у три значења у Светом писму:

1. Атмосфера око земље је оно што доживљавамо као огроман плави океан у коме наша земља плута попут брода.

2. Космички простор. Овај поглед на пространо звездано небо инспирисао је и задивио не само

песнике већ и филозофе и велике научнике. „Две ствари ме задивљују: звездано небо изнад мене и морални закон у мени“, написао је Кант. Када су Гагарина, када се вратио из свемира, питали да ли је видео Бога на небу, одговорио је „не“. Овај одговор је одушевио антирелигиозне примитивисте. Гагарин није разумео, или боље речено, није желео да разуме, да је свемирски лет напредак у физичком простору, у „царству материје“, и да нема никакве везе са духовним светом.

3. Нематеријално духовно царство које се не може замислити у физичким категоријама или димензијама. Оно представља другу раван постојања. Међутим, ово царство није антисвет или антиматерија, како хипотетички претпоставља наука, већ еон вечности. У систему светих библијских знакова и слика, видљиво небо може служити само као симбол духовних небеса. Тако се појавило у Вазнесењу, у догађају који је био и историјски стваран и мистичан.

Вазнесење Христа Спаситеља има онтолошки значај. Син Божији је узео људску природу, која је Вазнесењем ушла у Божанску славу. Вазнесење има есхатолошки значај. Оно је означило завршетак Христовог земаљског живота, а Други долазак ће бити завршетак циклуса земаљског постојања човечанства. Вазнесење има морални значај за нас. Морамо запамтити да припадамо не само земљи већ и небу, не само

времену већ и вечности, не само материји већ и духу. И док живимо на земљи, морамо се трудити да се у својим мислима и срцима уздигнемо изнад свега што је ниско, грубо чулно и грешно. Приповедајући о Вазнесењу Христовом, јеванђелиста Марко је увео симболичку слику: Исус Христос је сео са десне стране Бога Оца. Бог је безвременски и безпросторни. Шта значи ова алегорија, ова антропоморфна метафора? Када би цар изабрао савладара или би његов наследник достигао пунолетан узраст, обављао се посебан ритуал: устоличење. Два престола су постављена један поред другог у дворској сали. Цар је седео на једном. Ко-регент је доведен на други, где је седео са

царева десне стране. То је означавало њихово једнако достојанство и заједничку моћ.

Ова симболичка слика додатно истиче аксиолошки значај Вазнесења. У личности Богочовека Христа Спаситеља, цело човечанство је добило могућност за бескрајни духовни успон.

Исус Христос се вазнео са раширеним рукама у благослову. Апостоли и ученици који су стајали на Маслинској гори представљали су прву хришћанску Цркву. Ова слика, пуна љубави и наде, знак је и обећање да Божји благослов увек пребива у Цркви и да ће је заувек сачувати.

Игњатије (Шестаков), јеромонах

ВАЗНЕСЕНИ ХРИСТОС ЈЕ МЕЂУ НАМА

Проповед о Вазнесењу Господњем

У име Оца и Сина и Светога Духа!

„Вазнео си се у слави, Христе Боже наш, обрадовавши ученике обећањем Духа Светога, благословом који им се јавио, да си Ти Син Божји, Спаситељ света“, певамо данас, сабрани у храму Божјем, и сећамо се догађаја Вазнесења Господњег.

Када је Господ био распет и сачуван, многи Његови ученици су се разишли и вратили својим пређашњим активностима – риболову. Сумња у Божанског Учитеља и у дело на које их је Он позвао уселила се у њихова срца.

Али Васкрсли Христос им се јављао четрдесет дана, као да сабира своје расејано стадо, расејане ученике, и убеђује их да се врате најлепшој и највећој служби.

Господ води ученике из Јерусалима у Витанију и, пред њиховим очима, узноси се на небо. Чинило би се као да их поново оставља, али овај догађај у њихова срца улива незамисливу радост, поверење и снагу. Од тог тренутка, они непрестано бораве у храму Божјем, како описује јеванђелиста Лука (види Лк 24, 50-53). Он такође описује догађаје дана Вазнесења Господњег у Делима апостолским (види Дела апостолска 1, 9).

Пре свог вазнесења, Господ је још једном подсетио своје ученике на божанска обећања која

су раније чули из Његових уста. Рекао је да је Јован Крститељ крстио водом, али „ви ћете бити крштени Светим Духом ускоро за неколико дана“ (видети Дела апостолска 1, 5).

Вазнесењем Господњим, Христово видљиво присуство у овом свету се завршава и поновиће се

тек приликом Његовог Другог доласка. Својим Духом, Господ је присутан овде, међу нама у Цркви, на овим вратима Небеског Јерусалима, и никада нас не напушта. То се огледа и у химни: *вазнесени Господ увек невидљиво пребива међу нама и не напушта своје ученике.*

То је радост коју је објавио Господ Исус Христос. Он је заповедио ученицима да остану заједно у Јеру-

салиму и да се моле. И данас нам Господ заповеда да се не расипамо, да се не бојимо, да не сумњамо, већ да увек остајемо у овим вратима Небеског Јерусалима, у храму Божјем, да бисмо се обукли у благодат и силу са висине. Амин.

Период после Васкрса назива се „Пентикостар“. Након велике победе над смрћу, коју је до-нело Христово Васкрсење, педесет дана после Васкрса слаavimo силазак Светог Духа на Христове ученике и кроз њих на све људе. Овај „силазак“ је прорекао Господ Исус Христос док је био на земљи.

Можемо пратити еволуцију у теми празника. Првобитно је то био пољопривредни, касније је „обележавао“ историјски догађај Завета, и коначно је постао празник дара Духа, којим се на земљи склапа Нови Завет. Био је то, поред празника Пасхе и Сеница, трећи важан празник Јевреја, на који је сваки верник морао да путује у Јерусалим и учествује у тамошњим „службама“. Првобитно је био пољопривредни празник, прецизније празник жетве (2. Мојс. 23, 16). Дакле, у то време су се приносили „први плодови“ производа земље коју су обрађивали (2. Мојс. 34, 22).

Тада је празник постао годишњица. Завет је закључен педесет дана након изласка Израелаца из Египта (Изл. 19, 1-6), који је прослављен на Пасху. Празник је установљен као годишњица од 2. века пре Христовог рођења, што показују текстови откривени у Кумрану, као и оно што рабини говоре о томе.

Пророк Јоил нам представља изливање Светог Духа по целом свету. Свети Дух је приказан као ветар и ватра, и као продужетак теофанија Старог завета.

У Новом завету имамо јасан извештај о доласку Светог Духа на апостоле, и то у облику пламених језика (Дап. 2, 4). Ученици су говорили страним језицима, објављујући тако глобалну перспективу ширења Јеванђеља и његово васељенско одредиште. Подела народа која се догодила у Вавилону (Пост. 11, 1-9) сада проналази „исцељење“ јединством Педесетнице. Христос, кроз Светог Духа, даје благодати и јача апостоле и њихове наследнике, тако да могу говорити о ономе што су видели и чули и чега су се дотакли својим рукама: „Примите силу када Дух Свети сиђе на вас, и бићете ми сведоци у Јерусалиму и по целој Јудеји и Самарији све до краја земље.“

Оци Цркве, када говоре о изразу „крштење у Духу“, говоре о додели мисионарског ауторитета Цркви. Педесетница, тврде они, је нови Закон. То је могућност поновног стварања целог света. Дар Светог Духа је оно што, ако је човек пријемчив, може да га обнови, баш као што може да обнови цео свет. Свети Дух је „складиштен“ у Цркви. Тамо га „налазимо“. Тамо га верник прима као дар, кроз Свете Тајне, онда када је пријемчив за такво искуство.

Коначно, дар Светог Духа карактерише „последње дане“, период који почиње Вазнесењем Христовим и завршава се „последњим“ даном, када ће се Христос вратити у свом Другом доласку.

Димитриос Бокос

ОЗАРЕЊЕ СВЕТОГ ДУХА

Педесетница је почела изливањем Светог Духа и никада се не завршава. Вечно путовање Цркве је непрекидна Педесетница, где животворни Свети Дух делује и преузима вођство у свему. Недеља Свих Светих је наставак Педесетнице, празника Светог Духа.

Човечанство приноси Богу Творцу, „као почетак природе“, богоносне мученике, прве плодове присуства Светог Духа, баш као што су Израелци приносили своје прворођене. Затим следи обилна жетва, светитељи свих векова, огроман облак мученика и светих „који нас окружују“. Свети Дух никада не престаје да делује на просветљењу и освећењу свих нас.

Христос је говорио својим ученицима о потреби за просветљењем од Светог Духа. Много пута ученици нису разумели шта им је Христос говорио. Понекад их је чак и „укоревао“ због спорости у духовним стварима. Желео је да их научи, али они још нису били у стању да све разумеју. „Не можете хлеб поднети“, рекао им је. Зато ћу вам послати Утешитеља, „Духа истине“, да вас просвети. Да вас „упути у сву истину“. Свети Дух ће вам све објаснити, све што сам вас научио.

Хајде да видимо и пример питања која би се разумела озарењем Светог Духа. Христос каже непосредно пре својих страдања: Када Свети Дух дође, он ће свету указати на три ствари: у вези са грехом, праведношћу и судом.

За који ће грех Свети Дух осудити свет? За неверовање у Христа. Док је Он проглашавао да је Син Божији и доказивао то својим чудесним делима, људи су остајали у неопростивом греху *неверовања*.

Свети Дух ће такође доказати да су људи игнорисали Христову праведност. Али, иако су изrekli пресуду против Њега и подвргли га неправедној и нечасној смрти, попут последњег од злочинаца, Христос је ипак био *праведан*. И уместо, како су мислили, да оде у пакао као злочинац, Христос одлази свом Оцу, оправдан, поштован и славан, јер је послушао Његову вољу „до смрти, чак и смрти на крсту“. Од тада га људи неће видети својим физичким очима.

Свети Дух ће открити да је владар овога света, ђаво, осуђен. Да је против њега издата „пресуда“, којом губи сав свој ауторитет, јер је починио највећу неправду: усудио се да осуди Христа на смрт, а да Он није био грешник и стога подложен смрти. Тиме је прекорачио границе своје надлежности (Јн. 10, 6. 16, 8-13. Мк. 8, 17. Фил. 2, 8).

Због ових и многих других ствари, Свети Дух је просветлио свет. И они који су схватили да су се одrekli „Светог и Праведног“ и да су се одrekli „Зачетника живота“, покајали су се, крстили и примили „дар Светога Духа“ (Дап. 2, 38; 3, 14-15). Били су спасени. Да ли смо међу њима? Или истрајавамо у овековечењу зла?

Христом, Митрополит манијски СВЕТИ ДУХ

Господ Исус Христос у данашњем јеванђелском зачалу говори о Светом Духу. И данас, у недељу Духова, нисмо могли ни о чему другом говорити, осим о животворном присуству Трећег Лица Свете Тројице, Светог Духа. Конкретно, Христос каже: „Који верује у мене, као што је речено у Писму, из утробе ће му потећи реке живе воде“ (Јн. 7, 38). То јест, онај који верује у мене постаће неисцрпан извор. Потећи ће реке воде, које ће дати живот њему и другима који су у духовној комуникацији са Њим. И следи појашњење: „Ово не рече за Духа, кога су имали да приме они који верују у њега“ (Јн. 7, 39).

Треће лице Свете Тројице назива се Свети Дух, Дух Божији, Светлост и Живот, Живи Извор, Дух мудрости, Утешитељ. Он је Личност која управља Црквом и обожује човека благодаћу. Он је Утешитељ који помаже човеку рањеном грехом, подржава га у духовном опоравку и доприноси његовом спасењу.

Као што вода делује, тако и Свети Дух, као витални елемент духовног живота, обнавља наше постојање. Он је наш велики помоћник, Утешитељ! Свети Кирило Јерусалимски пише у својим Катихезама: „Свети Дух долази да спасе и исцели, да поучи, да опомене, да ојача, да посредује, да просветли ум првог примаоца, затим кроз њега и других.“

Првенствено, у простору Цркве, Свети Дух је присутан као заједница непрекидне Педесетнице, где Он говори, учи, делује и облагодатљује верника. Он је оно што доводи Свете Тајне до краја, кроз управитеље Благодати, и чува од одступања и грешака. То је коначни критеријум истине и тумачења Јеванђеља Христовог, „животна сила“ која „у потпуности чини институцију Цркве“.

Свети Јован Златоусти лепо пише: „Ако Дух није присутан, Црква није устројена; али ако је Црква устројена, очигледно је да је Дух присутан.“ Он је, другим речима, душа Цркве.

Тако динамизам Светог Духа чини једноставне и неписмене рибаре апостолима света. Свети Дух ствара мученике. Он обасјава свете и богољубне Оце Цркве. Он даје динамику заједништва верних хришћана. Свети Дух потврђује искуство непрестаног присуства Бога у нашим животима. Зато је почетно призивање Светог Духа на почетку сваког обреда и молитве изузетно важно. Молимо Светог Духа да нас просветли, да нас инспирише и да стално буде у нашем бићу. То је молитва: „Царе Небески, Утешитељу, Душе истине, који си свуда и све испуњаваш, ризнице добара и даваоче живота, дођи и усели се у нас,

и очисти нас од сваке нечистоте, и спаси, Благи, душе наше.“

На овај дан Педесетнице, једна врлинска и побожна жена, једна од оних које је описао велики писац Александар Пападијамандис, желела је благослов док је излазила из цркве после Божанствене Литургије. Речено јој је: „Дете моје, Дух Свети је у твојој утроби!“ Та побожна жена је схватила речи Светог Јеванђеља, „реке живе воде потећи ће из твоје утробе“. Можемо ли ми, будући „рационалисти“, разумети овај благослов?

ПУКОТИНЕ У КАМЕНУ

На рубу Галилеје, где камене молитве одјекују у удубљењима рушевина, у Кесарији Филиповој; месту прожетом печатом светске силе која је тежила да буде вечна, Христос изговара питање које пробија ткиво времена оштрином унутрашњег пророчанства. Међу мермерима посвећеним Цезару и древним изворима Јордана, који су избијали као подсетник на неизрециви принцип, чуло се питање: „Шта о мени говоре људи, ко је Син Човечији?“ (Јеванђеље по Матеју 16, 13). То није било питање категоричке класификације нити теолошког истраживања; то је био искупљујући рез унутар укоченог погледа ученика, захтев да се раствори мит о лаким тумачењима и да се ум усмери ка вертикалној тишини истине.

Њихови први одговори одражавали су рециклажу познатих модела – Илије, Јеремије, Јована – као очајничке покушаје да се нечувено учврсти унутар претпостојећег. Људска мисао, плашљива пред енигмом Оваплоћења, тражила је уточиште у препознатљивим моделима како би пресрела Откривење. Тако стално делујемо; прикривамо апсолут као филантропску проповед, свето као морални пример, Бога као допринос напретку друштва. Стално повлачење воље пред изазовом Божанства.

Али кроз неодлучни одјек осталих, уздиже се Симонов глас, глас који је настао из излива срца огољеног пред Богом. „Ти си Христос, Син Бога живог“ (Јеванђеље по Матеју 16, 16). Ово признање није била реторичка фигура; то је био раскид са сваким репрезентативним средством, то је био улазак у безвременско време Откривења. Исус потврђује да „тело и крв нису ти ово открили, него Отац мој који је на небесима“; сведочећи да се истина не учи већ открива.

Управо на овој стени, управо на овом исповедању, Црква је утемељена. „А и ја теби кажем да си ти Петар, и на том камену сазидаћу Цркву своју и врата пакла неће је надвладати“ (Јеванђеље по Матеју 16, 18). Како је ово парадоксално; ова стена није недељиви блок мермера, већ човек са нестабилношћима, пукотинама и слабошћу: рибар из Витсаиде, који

је обећао веру до смрти, а затим се одрекао Учитеља пред пламеном вагре у дворишту. Стена која тоне, сумња, али наставља да се зове захваљујући својој спремности да се сруши и поново подигне.

Патристичка мудрост, са строгошћу теолошке прецизности, правилно је протумачила да је темељ вера личности. Свети Фотије Велики то примећује: „Стена Цркве је исповест Исусовог Божанства, коју је учинио Петар, и заједничко наслеђе апостола.“^[1]

Овде немамо царско прејемство; имамо евхаристијску заједницу.

Црква је заснована на благодати која продире у пукотине. Кључеви Царства су медицински инструменти, а не жезла. Моћ која се преноси није вежба наметања, већ понуда исцељења. Ко год покуша да претвори исповест у успостављање личности, претвара веру у фракцију. Констанције Синајски подсећа нас на Светог апостола Павла: „Ја сам Павлов, ја сам Аполосов, ја сам Кифин“^[2], и овим речима открива заблуду подела. Црква која се заснива на личностима је тело које је већ фрагментирано. И поред овог непокретног камена, израња паралелни корен: Павле. Рођен из племена Венијаминовог, ученик Закона под Гамалаилом, Савле је био оличење законске побожности, исковане у пећи фарисејске строгости. Није почео као равнодушна особа; почео је као прогонитељ, горећи у уверењу да брани чистоту вере у Бога. Приликом каменовања Светог архиђакона Стефана, није био посматрач, био је присутан, а његово присуство је имало оштрину теолошког рата. Њего-

во обраћење није била глатка крива, већ пукотина. Светлост која разбија вид, глас који уништава оклоп самодовољности. Он није „пронашао“ Христа; Христос га је згњечио да би га преобликовао. И назива га „изабраним судом... да носи име моје пред незнабошце и царе“ (Дела апостолска 9, 15). Глинени суд, пропадљив и крхак, који садржи неизрециво.

Павле не гради теологију са дистанце апстрактног схватања; он пише крвљу својих рана, са урезаном тишином покајања. Његова писма (посланице) нису систем, она су одјек катаклизмичног искуства благодати. Његово сведочанство, реч и рана, на крају преплављује Рим, почевши од подрума окова да би достигло врхунац трансформације.

Свети апостоли Петар и Павле, распети на опачке и обезглављени; два начина сведочења која се сусрећу у распаду ега. Један је тело које је преврнуто, други је глас који је утишан, али оба превазилазе историју. Они нису светитељи од витража; они су сломљени људи и као такви трансформисани. Један је темељ, други је тенденција; један је заједнички позив, други је апостолски раскид.

И ова двострука фигура, рибар и учитељ закона, не исцрпљује се у комплементарности; она је израз истог Духа кроз различите квалитете материје. Јеванђеље се не шири кроз пуноћу, већ кроз рањавање.

Није изграђено на савршенству, већ на силаску благодати. Историја спасења је написана испрекиданим гласовима.

И Христово питање није престајало. Оно одјекује у ходницима свакодневног живота, у дрхтају усамљености, у ћорсокацима ума. „А шта ви кажете, ко сам ја?“ Одговор није скривен у резимеу катихизиса нити у понављању црквене терминологије. Одговор извире из личне празнине, из места где препознајемо себе као разбијену посуду.

Црква не опстаје зато што је непогрешива; она опстаје зато што кроз пукотине у својим темељима – порицања Петра, прогоне Павла – дише светлост другог света. Царства које није основано условима, већ се рађа у жртвеном исповедању оних који се усуђују да кажу: „Ти си Христос.“

НАПОМЕНЕ:

[1] Φώτιος Α΄ Κωνσταντινουπόλεως. *Λόγοι και Όμιλίες Όγδοήκοντα Τρείς. Επιμέλει+α Σ. Αριστάρχου*. Τόμος Πρώτος. Έν Κωνσταντινουπόλει: Τύποις The Annuaire Oriental & Printing Co, 1900, 465.

[2] Κωνσταντίνος Α΄ ό από Σινάίου. *Βιογραφία και Συγγραφαί αι έλάσσονες έκκλησιαστικάι και φιλολογικάι, και τινες έπιστολαί τοϋ αύτοϋ. Επιμέλεια Θεοδώρου Μ. Αριστοκλέους*. Έν Κωνσταντινουπόλει: Έκ τοϋ τυπογραφείου τής «Προόδου», 1866, 212.

Свети Јосиф Исихаста († 1959)

ЉУБАВ И ДОБРОТА

Гнев је сам по себи природан. Као и живци у телу. То је такође живац душе и свако га мора употребити против демона, јеретика и свакога ко омета пут Божији. Али ако се гневаш на истомисљенике или, будући ван себе, квариш дела својих руку, дешава се да си болестан од таштине и злоупотребљаваш живац душе. Али ослобађаш се кроз љубав према свима и истинско смирење.

Зато, кад те обузме гнев, чврсто затвори уста и не говори ономе ко те вређа, или срамоти, или критикује, или искушава на много начина без разлога.

Човек је створен питом и разуман, и стога гнев никада не одговара његовој природи, док са љубављу увек напредује и покорав се. Добротом и љубављу можете многе људе укротити, а ако је неко добронамеран, брзо учините да се прилагоди, да постане као анђео Божји.“

Никада не тражите правду, јер тада имате неправду. Него научите да мужевно подносите ис-

кушења, шта год Господ допусти. Без много изговора, реците „Благословен нека је!“ И не грешећи, покајте се што сте погрешили. И то уз учешће своје душе, а не да тек споља, кроз хвалу, кажете да сте погрешили, а у себи да критикујете друге. Не тражите у својим невољама помиловање од људи, да би вас Бог помиловао. Не мислите да постоји одмор када говорите, ако тражите правду. Правда је мужевно поднети надлазеће искушење да бисте изашли као победници, без обзира да ли сте сагрешили или не. А ако кажете „али зашто?“, борите се против Бога, оног који вас посматра са тугом због вашег страственог стања.“

ОЖИВЉАВАЊЕ ЛИТУРГИЈСКЕ ПОБОЖНОСТИ

На братском састанку свештенства Лепеничког архијерејског намесништва Шумадијске епархије 18. марта 2026. године у цркви Светих апостола Петра и Павла у Грошници – поводом исповести свештеника – богословски реферат „Оживљавање литургијске побожности“ написао је ђакон Стефан Јанковић. Верзију за штампу овог рада приредила је редакција Каленића

Појам литургијске побожности

У православном предању Литургија није тек једна од побожних пракси, нити само најзначајнија служба међу другим богослужењима, већ пројава Цркве као Тела Христовог. Управо зато она одређује смисао целокупне хришћанске побожности као живог практиковања вере.¹ Већ Свети апостол Павле јасно поистовећује Евхаристију и Цркву: „Јер један је хлеб, једно смо тело многи, пошто се сви од једнога хлеба причешћујемо“ (1Кор 10, 17). Евхаристија је, дакле, не само један догађај унутар Цркве, него место где Црква постаје оно што јесте – заједница Бога, људи и анђела, којој је глава Богочовек Христос.² Свети Игњатије Богоносац позива хришћане да се сабирају „на једну Евхаристију“, јер је једно Тело Господње и једна чаша у јединству Његове крви. Свети Никола Кавасила истиче да онај ко жели да види Цркву треба да види Евхаристију, јер се у њој Црква открива као Тело Христово.

Неопходно је нагласити есхатолошку димензију Литургије, која је у свести првих хришћана била нарочито снажна. Усклик „Маран ата“ – „Дођи, Господе“ (Откр 22, 20), није био тек молитвена формула, већ израз разумевања Цркве као заједнице која живи у ишчекивању коначног јављања Царства Божијег. Свети Максим Исповедник види Литургију као икону будућег века и коначног сједињења творевине у Христу. Према речима проте Александра Шмемана, Литургија је оприсутњење Царства Божијег „овде“ и „сада“. Учешћем у Литургији верни предокушавају будући век, јер благодаћу Духа Светога бива премошћен јаз између створеног и нествореног, човека и Бога. Зато Литургија почиње возгласом „Благословено Царство“, а њени симболи – појање, одежде, саборност – упућују на стварност будућег Царства у коме ће смрт бити побеђена. У евхаристијској трпези остварује се суштина тог Царства: јединство са Христом, јер причешћивањем од једног хлеба и из једне чаше верни постају једно Тело у Господу.³ У молитви

Анамнезе Црква се „сећа“ не само прошлих догађаја спасења већ и будућег Другог доласка, што је могуће јер Дух Свети уводи будуће у садашње. Стога Евхаристија и Црква црпе свој идентитет из „ствари будућег века“, не као пуко сећање или симбол,⁴ већ као стварна пројава Царства Божијег и Тела Христовог у историји. Такође, Црква користи концепт иконичности да би показала да Литургија није пуко сећање или симбол, већ указују на стварно присуство Царства Божјег у Цркви.

Свештени канони јасно показују да је у древној Цркви редовно учешће у недељној Евхаристији било мерило припадности Цркви. Једанаести канон Сардичког сабора предвиђа удаљење од општења за лаика који три недеље изостаје са сабрања⁵, док девето апостолско правило осуђује напуштање Литургије пре причешћа.⁶ Ови канони поручују да литургијска побожност није приватна ствар нити пуко присуство у храму, већ активно и редовно учешће у евхаристијском сабрању, са причешћем као његовим врхунцем. Другим речима, живот Цркве се мери заједницом око Чаше, а не индивидуалним облицима побожности, макар укључивали посете цркви ради паљења свећа, на пример.⁷ Дакле, литургијска побожност означава начин хришћанског живота који своје исходиште, мерило и пуноћу има у евхаристијском сабрању Цркве.

Криза литургијске побожности

Криза литургијске побожности, као стање раскорака између Литургије и верске свакодневице,

није нова појава. Она има различите богословске и друштvene аспекте.

У првим вековима снажно је био наглашен есхатолошки идентитет Цркве, па се Литургија доживљавала као оприсутњење будућег Царства „сада и

овде“. Временом је, слабљењем ишчекивања Другог доласка Христовог, тај нагласак потиснут у корист комеморативног разумевања Литургије као спомена на Тајну вечеру – најпре на Западу, а потом и на Истоку под утицајем западне теологије. Како истиче Зизијулас, тиме Евхаристија престаје да се схвата као извор и средиште црквеног живота и бива сведена на индивидуални, понекад и магијски чин, што се одражава и на разумевање осталих светих тајни.⁸ У том историјско-богословском помаку можемо препознати један од дубљих корена кризе литургијске побожности. Он се одразио на слабљење свести о Литургији као средишту црквеног живота, што је допринело ређем учешћу и причешћивању, као и одвајању свакодневне побожности од евхаристијског искуства.

Према проти Николају Афанасјеву, пракса нередовног причешћивања открива присуство „евхаристијског трагизма“ у савременој црквеној свести.⁹ Литургија се служи као сабрање целе заједнице, али се причешћује тек мали број верних, што ствара раскорак између евхаристијских молитава, које по својој природи воде ка заједничком причешћу, и праксе. Тако Евхаристија остаје формално саборна, али у стварности постаје чин појединаца, чиме се нарушава јединство литургијске заједнице.¹⁰

Једна од одлика литургијске кризе јесте одвајање Светих тајни од Литургије, како у пракси, тако и у богословској свести. Слабљењем свести о њиховом јединству у „Тајни Христовој“, оне се доживљавају као самостални обреди, а не као догађаји који пуни смисао задобијају у евхаристијском сабрању.¹¹ Последице овог процеса одразиле су се на литургијску побожност: ослабила је свест о Литургији као извору црквеног живота, а побожност се све више везивала за појединачне обреде и индивидуално искуство. Криза је повезана и са маргинализацијом лаика, који су од активних учесника Евхаристије у првим веко-

вима постепено сведени на пасивно присуство под утицајем теорије посвећења.¹² Као последица тога јавља се аудиовизуелно одвајање олтара (жртвеника) од верних (тајно читање молитава, развој олтарске преграде, олтарска завеса, причешће у два вида), што је довело до низа аномалија, попут праксе нередовног причешћивања.¹³

Сви наведени елементи указују да је криза литургијске побожности у основи питање евхаристијске еклисиологије – начина на који Црква разуме саму себе. Када се изгуби литургијска свест, односно свест о Евхаристији као извору и мери црквеног живота, неминовно долази до расцепа између богослужења и свакодневице.

Разматрање кризе литургијске побожности подразумева и осврт на секуларизацију као једну од кључних одлика савременог друштва.¹⁴ Модерно доба, обликовано ренесансом и просветитељством, донело је систем вредности утемељен на рационализму, индивидуализму и поверењу у научни напредак, уз разграничење светог и световног. Иако постмодерна преиспитује та уверења кроз плурализам и релативизацију истине, динамика секуларизације се наставља. У таквом контексту религијско искуство се повлачи у приватну сферу, а вера губи заједничарску димензију. Литургија код многих више није средиште црквеног живота, већ једна од побожних пракси, често сведена на индивидуално искуство. Управо у тој приватизацији и релативизацији вере лежи један од кључних узрока кризе литургијске побожности.

Оживљавање литургијске побожности

Оживљавање литургијске побожности у савременом контексту подразумева обликовање свесне и одговорне евхаристијске заједнице, у којој вера није сведена на културну претпоставку нити на приватни избор, већ се у свим својим аспектима пројављује као живо и саборно учешће у Тајни Христовој.

Оживљавање литургијске побожности пре свега подразумева враћање Литургије у средиште духовног живота парохије. Тиме се парохија остварује у складу са својим евхаристијским идентитетом као

заједница народа Божијег сабраног око Христа ради предокушаја будућег века. У пракси то значи исправно поимање и служење Литургије, уз обновљено разумевање древнијих богослужбених пракси (гласно читање молитава, разумљив језик, пуније учешће верних), као и подстицање на често и свесно приступање Светој Чаши. Активно учешће лаика у приносу, појању и одговорима, као и њихова одговорна улога у катихизацији и животу светих тајни, доприносе изградњи евхаристијске свести. Евхаристоцентрична улога лаика треба да се подстиче и у областима управе и учитељства, како би целокупни живот Цркве био проживљаван као евхаристијски. Посебно место у овом процесу има пастирска проповед као вид литургијске катихезе, којом се верни подсећају да свој идентитет и етос задобијају у Литургији и да су призвани да их пројављују у свакодневном животу.

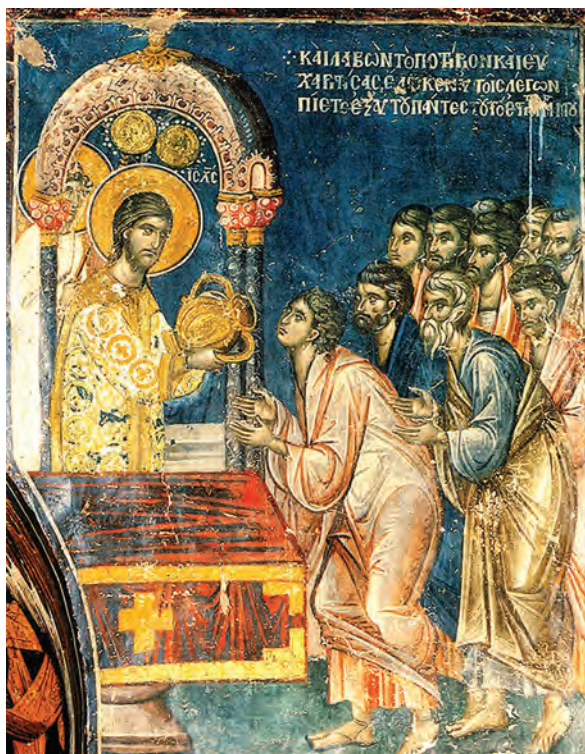
Црква се не пројављује само у Литургији, али управо Литургија даје смисао свим облицима њеног живота. То је посебно важно за разумевање Светих тајни, које се данас често доживљавају као засебни обреди. У раној Цркви, међутим, све Свете тајне савршаване су у оквиру Литургије, па је њихова суштинска веза са Евхаристијом била јаснија. Како истиче Свети Дионисије Ареопагит, све свештене радње своје испуњење налазе у Евхаристији као „возглављењу свега свештеносавршаваога“.¹⁵ Повезивање светих тајни са Литургијом не значи нужно њихово савршавање унутар евхаристијског последовања¹⁶, већ обнову свести о њиховој органској вези са Евхаристијом. Све тајне воде у живот у Христу, чија се пуноћа пројављује у Литургији. Њихово одвајање сведочи о слабљењу евхаристијске свести, док њено поновно осветљавање представља обележје литургијски утемељене побожности.

Повратак институције катихумена подразумева доследну примену црквеног законодавства. Руска православна Црква прописује обавезну катихизацију одраслих у трајању од више месеци,¹⁷ док је Свети архијерејски сабор СПЦ (1991) одредио да се ниједан пунолетни не крштава без припреме од најмање 2–3 месеца, уз

пост и крштење у оквиру Литургије, по могућству у саборном облику и на велике празнике.¹⁸ Доследно спровођење ових одлука допринело би утврђивању верника у вери, јер се крштење данас често схвата као национална иницијација без стварног познавања вере. Зато је неопходно вратити крштење у литургијски амбијент и обновити живу повезаност између Крштења и Евхаристије. У контексту литургијске обнове крштења потребно је успоставити еклисијални смисао кумства. Мирковић саветује да свештеници поучавају вернике о установи кумства и обавезама које из ње произилазе, те да пре крштења упознају кумове са њиховом духовном одговорношћу, водећи рачуна да испуњавају услове за ту службу.¹⁹

Посебно место у процесу евангелизације заузима веронаука. Она не сме бити схваћена као замена за парохијску катихезу, али може и мора бити значајан савезник. Повратак верске наставе у јавни образовни систем Србије 2001. године представљао је важан корак у редефинисању односа државе и религије у постсоцијалистичком периоду.²⁰ За Цркву је то била повољна околност, али и велика одговорност, јер је кроз верску наставу добила могућност да допре до широког круга младих. У контексту обнове литургијске побожности, веронаука омогућава систематско увођење деце и омладине у веру и богослужбени живот, постајући важан пастирски оквир за развијање литургијске свести и постепено укључивање у евхаристијску заједницу.

Верска настава је важан вид мисије Цркве – и унутрашње, кроз образовање крштених, и спољашње, као облик предкрштењске катихезе. Утемељена на Христовој заповести (Мт 28, 19–20), она сведочи да је преношење вере и живота по Јеванђељу саставни део Предања. Њен мисионарски карактер огледа се у томе што не преноси само знање, већ води ка уко-

ређењу у црквени живот и заједницу са Богом. Циљ верске наставе јесте увођење ученика у Литургију као живу заједницу са Богом, кроз повезивање животног искуства са личним учешћем у црквеном животу. Повезана са парохијом и уз сарадњу вероучитеља и свештеника, она постаје мост ка евхаристијској заједници и постепеном уцрковљењу ученика.²¹ Шта све то конкретно значи у пракси? Потребно је што чешће доводити децу на недељна и празнична богослужења и омогућити им свесно учешће у Евхаристији. Треба их укључивати у богослужбене активности (чтецирање, појање) и организовати поклоничка путовања, кампове и радионице. Важно је и редовно присуство свештеника на часовима, што подразумева активну сарадњу вероучитеља и парохијског свештеника.²²

Верска настава у савременом српском образовном простору суочава се са више озбиљних иза-

зова. Први и најшири оквир јесте општа криза образовања у Србији. Деградиција ауторитета школе, релативизација вредносних основа васпитања и функционализација знања доводе у питање смисао образовања као формирања личности. У таквом амбијенту и верска настава дели судбину целокупног система. Други озбиљан проблем јесте хроничан недостатак наставника. Недовољан број стручно и духовно формираних вероучитеља, нестабилност радног статуса и стална борба за фонд часова онемогућавају континуитет и дугорочно планирање мисијског рада у школи. Трећи ниво проблема тиче се односа према верској настави унутар саме Цркве. Неретко се према вероучитељима односи као према „само вероучитељима“, као да је њихова служба секундарна или привремена, будући да нису у чину. Такав став посредно релативизује значај катихетске службе и њену суштинску повезаност са мисијом Цркве. Међутим, потребно је бити искрен и према унутрашњој одговорности самих вероучитеља. У појединим случајевима верска настава се не доживљава као одговор на лични призив Божији за проповед Јеванђеља, већ као привремена етапа до рукоположења или прелазно решење. Из таквог схватања произилази недовољна посвећеност,

што директно утиче на квалитет наставе и сведочења у школском простору. Коначно, не сме се занемарити ни материјални аспект. Ниска и несигурна примања, као и стална неизвесност око радног ангажмана, додатно оптерећују службу која по својој природи тражи стабилност, духовну зрелост и континуитет.

У закључним разматрањима истичемо да се криза литургијске побожности показује као последица слабљења евхаристијске и есхатолошке свести унутар самог црквеног живота, али и као одраз ширих процеса секуларизације и приватизације вере. Када Литургија престане да буде извор и мерило хришћанског постојања, вера се лако своди на културни идентитет, обичај или лични религијски доживљај. Зато оживљавање литургијске побожности не значи спољашњу реформу, већ повратак Евхаристије у средиште живота Цркве. Тај повратак подразумева обнову парохије као стварног евхаристијског сабрања, продубљену катихизацију, јаснију повезаност Светих тајни са Литургијом и свесно учешће верних у богослужењу. Посебно је важно превазићи раскорак између Крштења и Евхаристије, као и између вере и свакодневице. Без уцрковљења које обухвата читав живот, нема ни истинске обнове литургијске побожности. Истовремено, литургијска побожност није ограничена на храм. Она рађа евхаристијски етос – начин живота који се пројављује у љубави, одговорности и мисионарској отворености. Литургијски отпуст „У миру изиђимо“ сведочи да је сабрање почетак преображаја света,

а не његово напуштање. У плуралистичком друштву, где хришћанство више није саморазумљиво, Црква је позвана да обликује заједницу свесних верника чији је идентитет утемељен у Евхаристији. Стога, оживљавање литургијске побожности није споредни задатак пастирског деловања, већ само срце мисије Цркве да већ сада, у историји, сведочи и оприсутњује Царство Божије.

НАПОМЕНЕ:

¹ Игнатије Мидић, *Сећање на будућност* (Пожаревац: Одбор за просвету и културу Епархије пожаревачко-браничевске, 2009), 27-41.

² Из оваквог разумевања произилази космичка димензија Евхаристије: у Литургији се целокупна творевина приноси Богу и у Духу Светоме преображава у Тело Христово, остварујући своје назначење да постане Црква. Здравко Пено, *Катихизис – Основе православне вере*, (Острог: Манастир Острог: 2002), 22-24.

³ Александар Шмеман, *Евхаристија: Тајинство Царства*, прев. Младен М. Станковић (Света Гора, Манастир Хиландар: 2002), 31 – 33.

⁴ Јован Зизијулас, „Символизам и реализам у православном богослужењу (особито у Светој Евхаристији)“ у *Саборност - антологијски избор (1995-2020) - Допринос митрополита Јована Зизијуласа*, прир. З. Матић, 189-217 (Пожаревац: Одбор за просвету и културу Епархије пожаревачко-браничевске, 2020), 189-217.

⁵ *Свештени канони Цркве*, прев. и прир. Атанасије Јевтић (Београд: Православни Богословски факултет Београдског универзитета, 2005), 280-281.

⁶ *Свештени канони Цркве*, 40. Према речима владике Атанасија, за хришћане првих векова је било непојмљиво да неко буде присутан на Литургији а да се не причести. Изузетак су били катихумени и покајници. *Свештени канони Цркве*, 39, фуснота 10.

⁷ Зоран Крстић, „Црквена дисциплина под призмом канонског предања“, 2, <https://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>, 20.02.2026.

⁸ Јован Зизјулас, *Екслиолошке теме*, прев. С. Јакшић (Нови Сад: Беседа, 2001), 29-31.

⁹ Уп Николај Афанасјев, *Трпеза Господња*, прев. Ксенија Кончаревић (Краљево: Епархија Жичка, 2008), стр. 45—49.

¹⁰ Према митрополиту Илариону Алфејеву, ретко причешћивање је и узрок и последица губитка евхаристијске свести. Томе доприноси погрешно схваћена недостојност – када се причешће доживљава као награда, а не као дар исцељења – и формализам, који га своди на повремену обавезу, уз слабење свести о томе зашто и ким се причешћујемо. Иларион Алфејев, *Тајна Вере: Увод у православну догматско богословље*, прев. Ђорђе Лазаревић (Краљево: Епархија Жичка, 2005), 176.

¹¹ Јован Зизјулас, „Свето крштење и Света литургија“, у *Литургијско богословље: савремени огледи*, прир. Гајо Гајић (Београд: самостални издавач Гајо Гајић, 2013), 196-198.

¹² Афанасјев, *Трпеза Господња*, 61. Реч је о теорији према којој се Црква дели на рукоположене (посвећене) и нерукоположене (непосвећене) чланове. Иако није званично учење Православне Цркве, она од IV века провејава кроз поједине облике црквене праксе. Једна од њених последица јесте успостављање различитих богослужбених и канонских дисциплина за клирике и лаике. Опширније у: Зоран Крстић, „Клерикализам и лаицизам – две крајности“, <https://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>, 20.02.2026.

¹³ Николај Афанасјев, *Црква Духа Светог*, прев. Ксенија Кончаревић (Вршац: Епархија Банатска, 2003), 54.

¹⁴ Криза литургијске побожности настаје из испреплетености богословских и социјалних узрока. Афанасјев запажа да се радикални индивидуализам савременог друштва сусреће са унутарцрквене

ним тенденцијама које слабе осећај црквености, што за последицу има индивидуалистичко и магијско поимање Светих тајни. Николај Афанасјев, *Ступање у Цркву*, прев. Ксенија Кончаревић (Краљево: Епархија Жичка, 2008), 72.

¹⁵ Дионисий Ареопагит, „О церковной иерархии“, III.1, <https://azbyka.ru/>, 20.02.2026. Сама њихова структура указује на ту органску повезаност: на пример, света тајна брака почиње возгласом „Благословено Царство“, чиме се хришћански брак поставља у евхаристијски и есхатолошки оквир.

¹⁶ Један од њих је преподобни Јустин Ћелијски, који је указивао у приређеном Требнику, у облику фуснота, на могући начин савршавања тајни у оквиру Литургије.

¹⁷ Священный Синод Русской Православной Церкви, „Об организации катехизической деятельности Русской Православной Церкви (2010)“, <https://patriarchia.ru/>, 20.02.2026.

¹⁸ „Одлука Светог Архијерејског Сабора о обнављању катихумената“, *Беседа 1* (1991): 67.

¹⁹ Лазар Мирковић, *Православна литургија: Свете тајне и молитвословља* (Београд: Свети архијерејски синод, 1926), 27.

²⁰ Истраживања с почетка 2000-их показала су да већина ученика и родитеља подржава верску наставу као изборни предмет, уз став да она не треба да има искључиво катихетски, већ и шири васпитно-образовни карактер.

²¹ Ивица, Живковић, *Положај и права детета у Предању Цркве и у историји западног друштва* (докторска дисертација, Универзитет у Источном Сарајеву, 2010), 62-64. Литургија је темељ хришћанског образовања. По речима митрополита Амфилохија, она само стицање знања о вери, већ живи сусрет са Христом у сабрању Цркве, којим остварујемо икону (образ) Божију у нама. Амфилохије Радовић, *Основи православног васпитања* (Београд: Јанус, 2000), 11.

²² Александар Ђаковац, „Верска настава у школама: пут ка Цркви“, *Саборност*, бр. 3-4 (2002): 148-149.

Софија Бекри

ПРАВИ ПРОПОВЕДНИК ПОКАЈАЊА

Наша Црква данас поштује једну часну личност. Светитеља са вишеструким квалитетима, као што читамо у његовом Аполитику: био је пророк, претеча, крститељ и проповедник, па и мученик Христов, а да није заостао ни у једној од горе наведених мисија.

Нико заправо не зна чему се највише диви код Јована! Његовом смирењу, послушности, скромности или аскетизму? Или можда највише његовој смелости и храбрости да се супротстави свемоћном Ироду, чињеница која га је на крају коштала живота? Да су његове проповеди биле ограничене на чисто религијски контекст, можда никога не би узнемириле, чак ни ову власт. Међутим, пошто се сукобио са поквареном савешћу људи који нису желели да се покају, глас који је вапио „покајте се...“ морао је бити ућуткан. Глас савести је, међутим, наставио да контролише јадног Ирода, који је, како се каже, стално пред собом видео „дух“ неправедно убијеног Јована и на крају је и сам доживео страшну смрт.

Садашње доба се не разликује много од Јовановог доба. Са једне стране, у нашим данима обилују непоштовање, неправда, корупција и свака врста разврата, а са друге стране, недостају здрави узорци који би обуздали народ и посебно младе који се тетурају од

забуне и сталног пада. Издајнички Ирод, немилосрдна Иродијада и бестидна Саломија круже око нас и у нама. Немојмо стално налазити зло само у спољним непријатељима и тиранима, коначно га потражимо у себи, у разним страстима које се гнезде у нашој души и уништавају је.

Међутим, нема потребе да будемо обесхрабрани свешћу о општој корупцији, знајући да „где се умножио грех, благодат се још више умножава“. Благодатне особе попут Јована – Јован, на хебрејском, значи благодат Божја – и данас су међу нама. Оне се, упркос онима који их проклињу и прогоне, храбро боре, пружају отпор, усуђују се да се дотакну неправде, по сваку цену супротстављају се силнима и смело позивају на покајање.

Питање је да ли желимо да се покајемо и трајно променимо своје понашање. Хајде да сада одлучимо: Само са јаком вером, истинским животом и покајаним стањем сви ћемо моћи да се супротставимо савременим непокајаним Иродима. Нека проповедник покајања Јован води наше кораке ка истинској светлости, далеко од мрака и пустоши света. Нека буде тако!

<https://www.pemptousia.gr/2023/08/enas-alithinos-kirikas-tis-metantias/>

ЕСХАТОЛОШКА ДИМЕНЗИЈА ИДЕНТИТЕТА ЛИЧНОСТИ У СВЕТЛУ ХРИСТОЛОГИЈЕ

1. Увод

Питање идентитета личности представља једно од централних антрополошких и философских питања савременог доба. У контексту доминације индивидуалистичких и аутономистичких модела човека, личност се најчешће разуме као самодовољни субјект, утемељен у сопственој свести, изборима и психолошкој самоконструкцији. Такво поимање, иако у само одређеној мери наглашава слободу и достојанство човека, показује и своја суштинска ограничења, нарочито у погледу онтолошког утемељења личности и њене релационе структуре.

Са становишта систематског богословља, питање личности не може

се свести на психолошку или социолошку категорију, већ се мора разумети у светлу откривења Бога у Христу. Управо у Христологији открива се не само истина о Богу, већ и истина о човеку. Личност Исуса Христа, као истинитог Бога и истинитог човека, постаје кључни херменеутички кључ за разумевање људске личности у њеној пуноћи.

Полазећи од тога, овај рад настоји да покаже да се личност у хришћанском смислу може адекватно разумети једино у светлу Христологије, будући да се у Христу открива релациони и заједничарски карактер личносног постојања. У том контексту, идентитет личности не представља затворену и довршену датост, већ динамичну стварност која се остварује и испуњава у односу са Христом и унутар заједнице са Богом и другим људима, при чему есхатолошка перспектива постаје одлучујућа за разумевање пуноће личности.

Методолошки, рад се заснива на систематскобогословској анализи појма личности, уз ослонац на светоотачко предање и савремене православне теолошке интерпретације. Структурно, рад је подељен на три целине: прво се разматра појам личности у хришћанској антропологији, затим се анализира Христологија као откривење истинске личности, а по-

том се разматра идентитет личности у светлу заједнице са Христом и његова есхатолошка димензија. Циљ овог истраживања јесте да се покаже да је хришћанско разумевање личности суштински релационо, христоцентрично и есхатолошки отворено, те да се тек у Христу открива пуни смисао људског постојања као личносног и заједничарског бића које своје испуњење налази у будућем Царству Божјем.

2. Појам личности у хришћанској антропологији

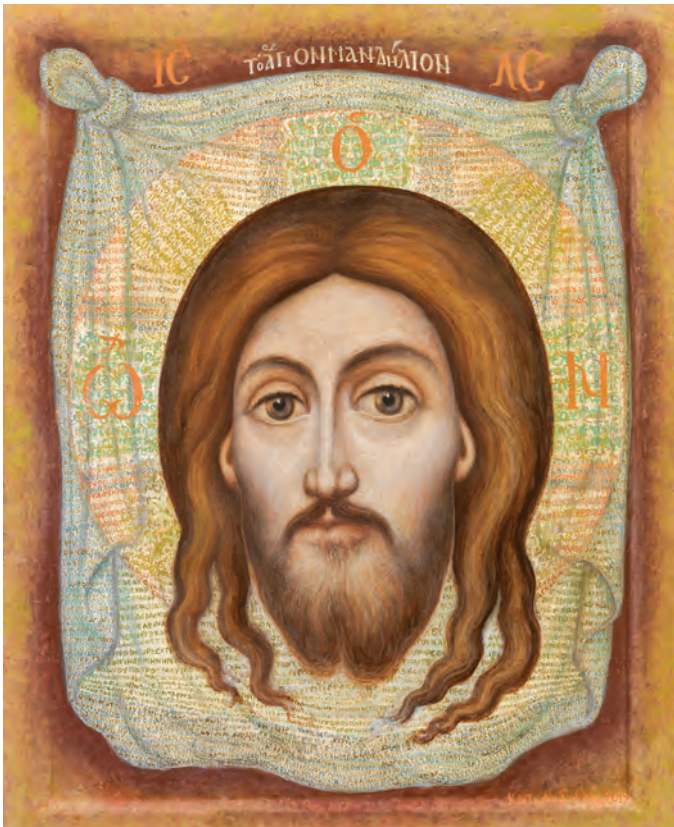
Разумевање појма личности у хришћанској антропологији подразумева превазилажење савремених редукција које личност своди на психолошку свест,

индивидуалну аутономију или социолошку улогу. Насупрот томе, унутар православног богословског предања личност се појављује као онтолошка категорија, која не означава само начин постојања човека, већ сâм начин бића као односа.

У том контексту, кључни допринос кападокијских отаца био је у разликовању између природе (*οὐσία*) и личности (*ὑπόστασις*), при чему личност није схваћена као „индивидуа“ у савременом смислу, већ као конкретно постојање природе у односној и јединственој форми. Овакво разумевање, пренето из тријадолошког оквира на антропологију, омогућава да се и човек сагледа не као затворена јединка, већ као биће чији идентитет произлази из односа. Личност се, дакле, не конституише у изолацији, већ у односу – пре свега у односу са Тројичним Богом, али и са другим личностима. Ова релациона структура личности подразумева да је човек увек већ упућен на другога, те да се његово биће остварује у заједници (*κοινωνία*). Изван односа, личност губи свој онтолошки смисао и прелази у апстрактну индивидуалност. Савремени антрополошки модели, који наглашавају аутономију субјекта, често занемарују ову релациону димензију, чиме се личност своди на самодовољну свест или функционалну улогу у друштву. Насупрот томе,

хришћанска антропологија инсистира на томе да је личност увек „екстатична“ у свом бићу – да излази из себе ка другом, и да управо у том изласку налази свој идентитет.

На овај начин се припрема терен за христолошко разумевање личности: ако је личност по својој природи релациона, онда се њен највиши и коначни смисао може открити само у односу који је савршен, нераскидив и онтолошки темељан – у односу са Христом. Управо зато христологија не представља додатак антропологији, већ њену унутрашњу меру и критеријум.

3. Христологија као откривење истинске личности

Христологија не представља само учење о личности Исуса Христа, већ и откривење самог начина постојања личности. У личности Исуса Христа, као истинитог Бога и истинитог човека, открива се пуноћа божанског и људског постојања у јединству без мешања и без раздвајања. Овај догађај оваплоћења има пресудно антрополошко значење, јер показује да се истинска личност не заснива на самодовољности, већ на односу. У Христу се вечни однос Сина са Оцем у Духу Светоме открива као образац личносног постојања. Његово постојање није индивидуално самостално, већ увек релационо и усмерено ка Оцу.

У том смислу, Христос није само откривење Бога човеку, већ и откривење човека другом човеку. У Њему се показује да људска природа достиже своје испуњење не у аутономији, већ у односу љубави и послушности Богу. Христологија, стога, постаје кључ

антропологије, јер показује да је личност по својој суштини релациона и екстатична. Посебно је важно нагласити да је идентитет личности у Христу динамичан и есхатолошки усмерен. Христос као Нови Адам не представља обнову првобитног стања, већ увођење човека у нови начин постојања који се у потпуности остварује у Царству Божјем. Идентитет личности није, дакле, статична датост, већ процес остварења који се коначно испуњава у есхатолошкој пуноћи. Христологија на тај начин не функционише само као догматска дисциплина о Христу, већ као онтолошки темељ разумевања личности. У Христу се открива да је личност релациона, екстатична и есхатолошки отворена стварност.

4. Идентитет личности у светлу заједнице са Христом и његова есхатолошка димензија

Разумевање идентитета личности у хришћанској перспективи не може се исцрпети у оквиру статичних категорија психолошке самосвести или социолошке идентификације. Напротив, идентитет личности у богословском смислу представља динамичну и релациону стварност која се конституише у односу са Христом и унутар живота Цркве, при чему своје коначно испуњење задобија у перспективи Царства Божјег. Полазна тачка хришћанског разумевања идентитета јесте увиђање да личност не поседује идентитет као унапред дату и затворену структуру, већ га остварује у односу. У том смислу, идентитет није нешто што човек „има“, већ нешто што се непрестано „догађа“ у простору односа са Другим. У православној антропологији овај однос пре свега означава однос са Христом, који представља онтолошки темељ новог начина постојања. Личност постаје оно што јесте у мери у којој учествује у односу са Христом, при чему се њен идентитет не заснива на самодовољности, већ на заједничарењу (*κοινωνία*).

На овај начин, идентитет личности добија дубоко релациони карактер: он није индивидуална константа, већ динамично остварење у односу љубави, које подразумева излазак из затворености сопства ка Другоме. Овај релациони идентитет не остварује се апстрактно, већ конкретно унутар евхаристијског заједничарења Цркве. Црква, као Тело Христово, представља простор у коме се личност обликује у односу са Христом и другим члановима *киноније*. У том контексту, идентитет личности је увек и еклисиолошки условљен: човек не постаје личност изоловано, већ унутар заједнице која је утемељена у Христу. Евхаристијско заједничарење Цркве представља најдубљи израз овог идентитета, јер у њему личност не постоји као појединац. Тако се показује да идентитет личности није индивидуална самоконструкција, већ дар и однос који се непрестано задобија и продубљује у животу Цркве.

Кључна димензија хришћанског разумевања идентитета јесте његова есхатолошка отвореност.

Идентитет личности није завршен у историјском времену, већ је усмерен ка будућем испуњењу у Царству Божјем. У есхатолошкој перспективи, личност се не посматра као већ довршена стварност, већ као биће које је позвано на пуноћу у заједници са Богом. Ово значи да је идентитет увек „у настајању“, али не у смислу нестабилности, већ у смислу коначног усме-

рења ка есхатолошком испуњењу. У Христу као Новом Адаму, људска природа већ је ушла у есхатолошку стварност, али се њено пуно остварење очекује у будућем веку. Због тога идентитет личности носи у себи напетост између већ оствареног и још не испуњеног (ἦδη – οὐδὲν), што је једна од основних категорија хришћанске есхатологије. Есхатолошка димензија идентитета не укида слободу личности, већ је управо утемељује. Слобода се у хришћанском смислу не схвата као независност од односа, већ као способност да се у љубави оствари однос са Другим. У том смислу, идентитет личности није наметнут, већ слободно прихваћен и остварен у односу са Христом. Овај однос не укида јединственост личности, већ је управо конституише као непоновљиву унутар заједнице љубави. Тако се превазилазе опасности индивидуализма: личност није ни изоловани индивидуум, ни растворена у колективу, већ јединствено биће које постоји у односу. Сабирајући претходне увиде, може се закључити да је идентитет личности у хришћанској антропологији суштински релацион, еклисиолошки утемељен и есхатолошки усмерен. Он се не заснива на самодовољности, већ на заједничарењу са Христом, не остварује се изван Цркве, и не завршава се у историјском времену. У Христу се открива да је личност позвана на пуноћу која превазилази границе створене егзистенције и уводи је у вечни живот заједнице са Богом. Управо у тој есхатолошкој пуноћи идентитет личности налази своје коначно и непролазно остварење.

Закључак

Полазећи од савремених антрополошких изазова који личност најчешће разумеју у категоријама индивидуалне аутономије и самоконституисања, овај рад је настојао да покаже да хришћанско богословље нуди битно другачији, онтолошки утемељен приступ појму личности. У том контексту, показано је да се

личност не може разумети као затворена и самодовољна датост, већ као релациона и динамична стварност која се остварује у односу. У првом кораку анализе истакнуто је да хришћанска антропологија, ослоњена на кападокијску разлику између природе и личности, схвата личност као начин постојања који се остварује у односу и заједници (κοινωνία). Овакво раз-

умевање превазилази редуцију личности на индивидуалну свест и отвара простор за њено онтолошко утемељење у релацији. У другом кораку, Христологија је показана као кључно место откривења истинске личности. У личности Исуса Христа, као истинитог Бога и истинитог човека, открива се да је релациони карактер постојања не етичка или психолошка категорија, већ сâм начин божанског и људског живота. Христос, као Нови Адам, не само да обнавља људску природу, већ је уводи у нови начин по-

стојања који превазилази индивидуалну затвореност. У трећем кораку, анализа је показала да се идентитет личности не може разумети као статична структура, већ као динамична стварност која се остварује у заједници са Христом и унутар Цркве. Овај идентитет је суштински еклисиолошки и евхаристијски утемељен, те се остварује као учешће у животу Тела Христовог.

Коначно, истакнута је есхатолошка димензија идентитета личности. Личност је усмерена ка свом коначном испуњењу у Царству Божјем, где се однос са Богом и другим личностима остварује у пуноћи. У том смислу, идентитет личности носи у себи есхатолошку напетост између већ оствареног и још не испуњеног, што му даје динамични и отворени карактер. На основу наведеног, може се закључити да је личност у хришћанској антропологији суштински релациона, христоцентрична, еклисиолошка и есхатолошки усмерена стварност. Њен идентитет се не заснива на самодовољности, већ на заједничарењу са Христом, и своје коначно испуњење налази у будућем веку као вечном животу заједнице са Богом.

БЕСЕДА О СВЕТОМ АХИЛИЈУ ЛАРИСКОМ И АРИЉСКОМ

Изговорена 27. маја 2026. године на свечаности у ариљској цркви Светог Ахилија поводом седамсто тридесет година од подизања овог значајног храма Српске Цркве

У ово предвечерје великог празника срце ми је преиспуњено духовном радосћу и благодарношћу. Најпре желим да упутим речи најискреније захвалности вама, драги оци и домаћини овог богомчуваног града Ариља, на вашем љубазном, топлим и истински братољубивом позиву да вечерас заједно стојимо под крилима овог каменог сведока вечности. Велика је благодат бити овде, на месту где се вековима укрштају молитве, историја и светост.

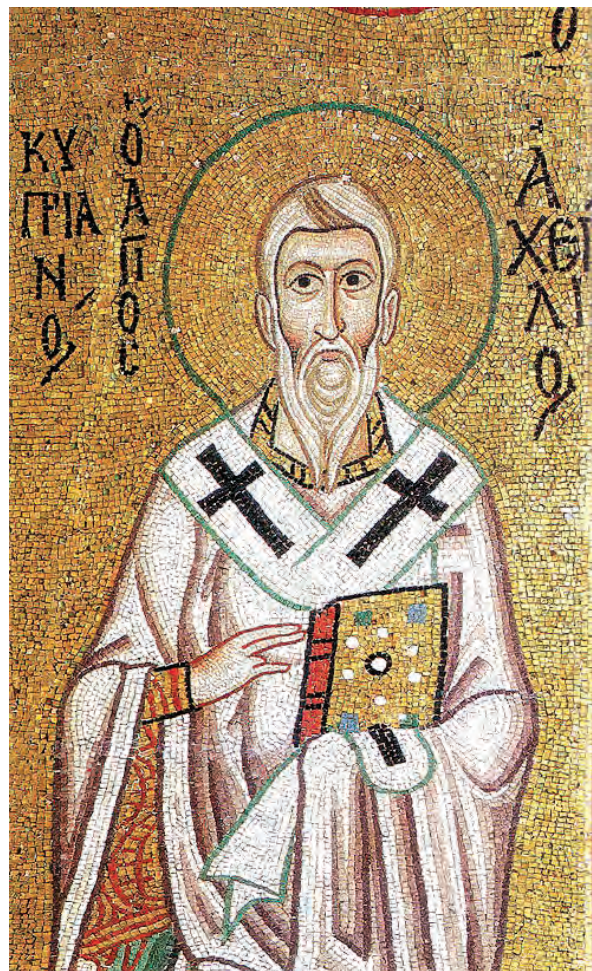
У лику Светог Ахилија Лариског хришћанска историја препознаје не само великог епископа и борца за праву веру, већ и човека дубоке љубави, смирења и делатног милосрђа. Његов живот представља сведочанство да светост није одвојеност од људи, већ управо супротно – потпуно предавање Богу кроз служење ближњима. Зато Свети Ахилије и данас остаје живи узор хришћанског живота.

Овај велики јерарх и чудотворац рођен је у Кападокији, области која је дала многе знамените светеље и богослове ране Цркве. Још у младости показао је духовну глад и чежњу за истином. Његова љубав према Христу одвела га је у Свету земљу и Рим, где се посветио проповеди Јеванђеља. Није тражио удобност нити славу овога света, него је био човек молитве, жртве и мисије. Подносио је сиромаштво, увреде и прогоне, али није одустајао од сведочења Христа.

Касније је постао митрополит Ларисе, главног града Тесалије у Грчкој. Као архипастир, стекао је велики углед због дубоке вере, богословске учености и делатне љубави. Био је човек који је говорио, али и творио. Свакодневно је проповедао, помагао удовицама, штитио сирочад, тешио сиромашне и бранио неправедно увређене. У његовом животу вера није била само учење, већ живо дело љубави.

У томе видимо велику поуку за нас данас. Савремени човек често живи затворен у себе, у своје страхове, интересе и удобност. Свети Ахилије нас учи да је смисао хришћанског живота у жртви и служењу. Није довољно само називати се верником – потребно је постати човек љубави, милосрђа и истине. Ахилије није говорио о Христу само речима, он је Христом живео.

Посебно место у његовом жи-

воту заузима Први васељенски сабор у Никеји 325. године на коме је био један од 318 светих отаца. Сабор је сазвао цар Константин како би се осудило Аријево учење које је порицало пуно божанство Христово. Свети Ахилије био је један од најревностнијих бранилаца православне вере, исповедајући да је Христос истинити Бог, једносуштан Оцу.

На Сабору је, како сведочи предање, посрамио јеретике и својом великом ученошћу, али још више чистотом живота, изазвао дивљење свих присутних. Узевши један камен, Ахилије позва аријанце речима: „Ако је Христос створење Божје, како ви кажете, реците да потече уље из овог камена.“ Јеретици су

ћутали, задивљени овим захтевом Светог Ахилија. Тада светитељ настави: „А ако је Син Божји раван Оцу, како ми верујемо, нека потече уље из овог камена.“ И уље потече из камена на дивљење свих.

Посебну симболику носи и то што ове године спомен Светог Ахилија пада у недељу пред Педесетницу, када Црква прославља Свете Оце Првог васељенског сабора. Тако се његов празник непосредно повезује са догађајем у коме је и сам учествовао. Црква нас тиме подсећа да истинска вера није плод људске философије, већ живо искуство Бога које су Свети Оци чували и бранили својим животом. Свети Ахилије је управо такав пример – човек који је истину вере потврдио и речју, и чудом, и светошћу живота.

Након Сабора вратио се у Ларису где је наставио своју мисију ширења хришћанства. Ревносно се борио против паганства, рушио идоле и паганске храмове, а подигао хришћанске цркве. Дар који му је цар Константин дао после Сабора није употребио за себе, већ за изградњу храмова, помоћ сиромашнима и негу болесника. Тако је показао да права вера увек рађа милосрђе и бригу за другог.

Када је предосетио крај свог земаљског живота, окупио је свештенике своје епископије и дао им очинские савете о њиховим дужностима. Свети Ахилије се мирно упокојио у Лариси 330. године, али његов духовни утицај није престао. Самуило, цар македонски, када је освојио Тесалију, пренео је мошти Ахилијеве у Преспу, на једно острво у језеру које је тада названо, и до данас се зове, Ахилије или Аилус. Тако је култ Светог Ахилија дубоко повезао читав православни простор Балкана.

Свети Ахилије је дубоко поштован и у српском народу, а најлепши сведок тог поштовања јесте управо ова црква Светог Ахилија под чијим сводовима вечерас стојимо. Овај храм, подигнут у 13. веку у време краља Драгутина, представља један од бисера српске средњовековне духовности и уметности. Црква је подигнута 1296. године, што значи да ове године прославља велики јубилеј – 730 година постојања. То је више од историјског податка; то је сведочанство непрекинутог духовног трајања и вере једног народа кроз векове страдања, искушења и обнова.

Њене чувене фреске и складна архитектура сведоче о дубокој укоренености српског народа у православној вери и предању. Није случајно што је храм посвећен управо Светом Ахилију – светитељу који је спојио непоколебиву веру, мисионарску ревност и љубав према народу. Црква Светог Ахилија у Ариљу није само историјски споменик, већ место

живе молитве и духовног памћења. Она подсећа да су наши преци градили храмове као места сусрета човека и Бога, као знаке да је смисао народа у духовном трајању, а не само у пролазној земаљској сили.

Ове одлике Светог Ахилија актуелне су и данас. У времену духовне збуњености он нас учи верности истини. У времену себичности учи нас милосрђу. У времену страха и компромиса подсећа нас на храброст исповедања вере. Његов живот показује да светост није недостижан идеал резервисан за нека давна времена, већ пут отворен сваком човеку који жели да живи Јеванђеље.

И можда најдубља поука управо овде постаје видљива: ми данас не можемо од камена да изведемо уље, нити се од нас то очекује.

Али се од нас очекује нешто много теже и важније – да из свога каменог срца, охлађеног, затвореног и често равнодушног, благодаћу Божијом изведемо уље милости према ближњем. Да се у нама отвори простор саосећања, праштања и љубави.

Гледајући Светог Ахилија, схватамо да се истинска величина човека не мери богатством, влашћу или славом, већ љубављу према Богу и ближњем. А управо таква љубав остаје вечна. Чувајте ову светињу коју су вам преци оставили у наслеђе, јер докле год звона са цркве Светог Ахилија одјекују Моравицом, знаћемо ко смо, чији смо и куда идемо.

На самом крају, свим срцем и душом, Вашим високопреосвештенствима, часном свештенству, верном народу и свим житељима града Ариља, честитам велики јубилеј, заједничку молитвену радост и храмовну славу!

ИЗ ЛЕТОПИСА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

БЛАГОВЕСТИ – СЛАВА МАНАСТИРА ДИВОСТИНА У КРАГУЈЕВЦУ

У уторак, 7. априла, на празник Благовести Пресвете Богородице, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Дивостину поводом храмовне славе. Митрополиту је саслуживало свештенство, монаштво и ђакони града Крагујевца.

Након прочитаног јеванђељског зачала, др Зоран Крстић се обратио беседом, рекавши између осталог: „Наш Бог је Творац неба и земље, створио је све што видимо својом речју и у свако створење утиснуо своју вољу. Али са човеком је мало другачије. Код стварања човека имамо описан савет Свете Тројице и вољу Божију да створи биће које ће бити икона Божија. То биће је човек. Икона Божија подразумева да живимо на начин на који живи Бог, да у творевини будемо слика Божија. Господ жели да цела творевина, укључујући човека, буде са Њим у заједници, да дели Његов божански живот. Друга створења не могу да се супротставе вољи Божијој, она су то што јесу, али човек може, зато што је икона Божија и има слободу. Господ жели да му човек својом вољом, из љубави, буде сарадник. То не може да буде мимо слободе, на силу, нити Бог то жели. Данашњи празник нам то говори. Архангел Гаврило не преноси одлуку Богородици, него јој износи Божији предлог. Хоћеш ли да будеш мој сарадник? Величина људске слободе, коју Господ поштује, манифестује се тиме што Богородица у име целог људског рода каже: `Ево слушкиње Господње`. То је прави човеков став, став целокупног људског рода, да хоће да буде сарадник Божији, да у заједници са Богом иде кроз историју и уђе у Царство Божије. Пресвета Богородица не размишља о томе, зато што има поверење. То је оно што је велико код сарадника Божијих. Није исто веровати да Бог постоји и имати

поверења у Господа, јер то да Бог постоји знају и демони. Имати поверења у Бога носи одређене ризике, а човек хоће сигурност. За сваки предлог ми хоћемо да знамо: шта добијам, а шта губим, и како ће све то да се заврши? Управо то немамо код Пресвете Богородице. Треба да увек будемо спремни да кажемо: ево слуге Господњег, а шта год да нам се у животу деси да кажемо: нека ми буде по речи Твојој. То је поверење у Господа, и то је суштински део наше вере, и то је оно због чега прослављамо Пресвету Богородицу.”

ВЕЛИКИ ПЕТАК И ИЗНОШЕЊЕ ПЛАШТАНИЦЕ У САБОРНОМ ХРАМУ

На Велики петак, у 16 часова, у Саборном храму у Крагујевцу, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Вечерње са изношењем Плаштанице.

Плаштаница изображава Господа положеног у гроб. Она се пре изношења налазила у олтару, на Часном престолу. Уз певање стихире: „Тебе одјејучагосја...“ свештенослужитељи су подигли Плаштаницу и заједно са Владиком Јованом, обишли су око Престола и изнели Плаштаницу на припремљен гроб на средини храма. Ово вечерње се служи у спомен скидања Тела Господњег са Крста.

У наставку вршено је јутрење Велике Суботе, и тада се савршава чин сахране Христове. Високопреосвећени Митрополит са свештенством Саборног храма, умилним појањем и читањем, пред гробом Господњим, на средини храма, уз кађење и уз држање упаљених свећа, произнео је непорочне стихире, којима претходе стихови из 118. псалма, подељених на три статије. После отпеваног канона и великог славословија, Митрополит Јован кренуо је са свештенством у крсни опход око храма са Светом Плаштаницом.

Срећко Зечевић, протојереј

ВАСКРС У ПРВОПРЕСТОЛНОМ ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

У Саборном храму у Крагујевцу у поноћ, уз појање васкршње стихире: „Воскресеније Твоје Христe Спасе...“ уз упалене свеће, отпочело је свечано Васкршње јутрење са литијом. По повратку у храм, настављено је Васкршње јутрење, радосним песмопојем васкршњег канона. По завршеном јутрењу, уз речи Васкршњег тропара: „Христос Васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и онима који су у гробовима живот дарова“, почела је Света Архијерејска Литургија, коју је служио Његово високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован уз саслужење, протојереја ставрофора Зорана Крстића, ректора Богословије Свети Јован Златоусти, протојереја ставрофора Рајка Стефановића, и братства Саборног храма. Литургијској радости допринео је и хор Успења Пресвете Богородице, под диригентском палицом протојереја Драгослава Милована.

Васкршњу посланицу Његове Светости Патријарха српског Господина Порфирија, прочитао је протојереј ставрофор Рајко Стефановић. После завршене Литургије, Митрополит Јован осветио је васкршња јаја, која су подељена верном народу.

У двору Епископа шумадијског свештенство града Крагујевца и гости упутили су честитке Митрополиту Јовану уз радосни васкршњи поздрав: Христос Васкрсе, Ваистину Васкрсе!

Срећко Зечевић, протојереј

ПАСХАЛНО ВЕЧЕРЊЕ У ЈАГОДИНИ

Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Јован је на Васкрс, 12. априла, служио Пасхално вечерње у цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагодини, уз учешће великог броја верника међу којима је било много најмлађих. Испред градске управе Града Јагодине у богослужбеној радости учествовао је Ратко Стевановић. Митрополиту Јовану саслуживало је свештенство Архиепископског намесништва Беличког. Свето Јеванђеље је овом приликом прочитано на српском, црквенословенском, грчком, енглеском и латинском језику.

Митрополит Јован је произнео празничну беседу, рекавши између осталог: „Након поста и подвига које смо у претходном периоду носили, Богу хвала, дошли смо до Васкрсења Христовога. Васкрсењем Христовим побеђена је смрт, али није само Христос васкрсао, васкрсао је и човек. Много шта у животу ми грешимо из страха. Да бисмо се ослободили страха, треба да верујемо. Христос каже: `Верујте у мене и верујте у Јеванђеље`. А ко верује у Бога, ко верује у Јеванђеље, ко живи у Богу, ко живи Јеванђеље, код њега нема страха. И зато се ми радујемо овом празнику који се назива Радост над радостима, Празник над празницима. Радујући се Васкрсењу Христовом

радујемо се и свом васкрсењу. Ако Христос, како каже апостол Павле, није устао, онда узалуд је и вера ваша али узалуд је и проповед наша. Све је узалуд у животу човековом ако Христос није васкрсао. А Христос је васкрсао. Победио је. И нама даровао живот вечни. Христос рекао: `Ево ја сам са вама и ко може против вас?` Треба имати Христа не само на устима и на језику, већ и у срцу. Када има места за Бога у мом срцу, онда имам места за целу васелењу.

Молимо Господа да не заспимо у својим безакоњима, да не заспимо у својим гресима, него да заспимо са радошћу, да са радошћу устанемо, да са радошћу идемо у цркву, да са радошћу се молимо, да са радошћу видимо лице другогa. Кад будемо видели лице другогa као икону Божију, онда ће и нас Бог погледати. А како видимо лице другогa, тако ће и нас Бог погледати. Христос васкрсе! Ваистину васкрсе!“

Након богослужења Владика Јован је поделио иконице вернима, а онда је уследио традиционални избор за најлепша васкршња јаја. И овог пута су јагодински основци, али и неки предшколци, шарали васкршња јаја уткавши молитве својих малих бића у ова мала уметничка дела. Митрополит Јован и Ратко Стевановић су изабрали 22 рада која су награђена пригодним поклонима. Уследио је наступ јагодинског КУД-а „Филигран“. Празнична атмосфера је настављена за богатом трпезом коју су припремили отац Милан Ђорђевић са својом братијом, њиховим супругама, црквеним одборницима и другим парохијанима цркве Светих Апостола.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

СЛАВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ СВЕЧАНО ПАСЛАВЉЕНА НА ОПЛЕНЦУ

У петак Светле седмице 17. априла, када прослављамо Живоносни извор Пресвете Богородице, Епархија шумадијска прославила је своју славу. Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу, уз саслуживање свештенства Епархије

шумадијске. На Литургији су присуствовали ЊКВ принц Михаило Карађорђевић, чланови ЕУО-а, председници општина свих градова наше епархије, сво свештенство и верни народ.

После прочитаног Светог Јеванђеља беседио је Владика Јован, рекавши између осталог: „Часно свештенство, преподобно монаштво, браћо и сестре, народе Божији, Христос васкрсе! Још једном нам је дато да доживимо празник над празницима и да у себе примимо радост Васкрсења Христовог. По речима Светог апостола Павла: `Што око не виде и ухо не чу, то припреми Господ онима који га љубе.` Славeћи Христово Васкрсење, слаavimo победу над смрћу, победу добра над злом, светлости над тамом. Богу хвала, ми овде имамо још једну радост, радост да прославимо Источни петак, као славу Епархије шумадијске. Источни петак, како га ми зовемо у нашем народу и Цркви, нема никакве везе са питањима Истока и Запада, него долази од прастаре словенске и древне српске речи источник, која значи извор. То је црква у Влахерни, у Цариграду, и ту има извор, који и данас, присуством Пресвете Богородице, чини чуда. Имао сам прилику да посетим то свето место више пута, и та вода исцељује и многи болесници тамо долазе. И сва чуда се догађају по мери вере наше. Зато се духовно пренесимо ка том извору и замолимо Пресвету Богородицу да нам подари здравље и духовну снагу, да можемо пребродити искушења која нас сналазе. Она је Мајка Божија и Мајка наша. Она је у себе сместила несместивога Бога кроз смирење и љубав. И то смирење ју је учинило Богородицом. Нека данашњи празник и слава Епархије шумадијске буде на радост и благослов. Замолимо Мајку Божију да нас непрестано заступа пред Сином својим. Бог вас благословио!”

Сво свештенство и верни народ причестио се Светим Тајнама Христовим. На крају Свете Литургије Владика је осветио славске дарове и пресекао славски колач. Сабрање је настављено Трпезом Љубави у ресторану „Језеро“ у Тополи.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА ЦРКВЕ У ДРЕНОВЦУ

У петак Светле седмице 17. априла, када прослављамо Живоносни Источник Пресвете Богородице, Црква у Дреновцу прославила је своју храмовну славу. Свету Литургију служили су јеромонах Неофит, протојереј ставрофор Драгослав Петровић и јереј Милош Маринковић, парох Дреновачки. За певницом су појали чланови породице Маринковић.

У литургијском сабрању су учествовали мештани Дреновца и околних села, као и деца из Дреновачке основне школе са учитељицом. После заамвоне молитве и литије око храма, пререзан је славски колач након чега је јереј Милош Маринковић произнео пригодну беседу у част празника. По завршетку Литургије уприличена је трпеза љубави у порти храма коју су организовали сви присутни.

СУГУБА РАДОСТ У МАНАСТИРУ СВЕТОГ ГЕОРГИЈА У ЋЕЛИЈАМА

У уторак, 21. априла, у другој недељи по Васкрсењу, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Господин Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог великомученика Георгија у манастиру Ћелије, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Пре Свете Литургије, Митрополит Јован је освештао крст за манастирски звоник, који је одмах постављен. У току Литургије Митрополит је крстио Сташу, унуку великог добротвора манастира, Ненада Живојиновића из Лазаревца.

У надахнутој литургијској беседи Митрополит Јован је између осталог рекао: „Литургија је прекус Царства Небескога, она је Царство Небеско на Земљи. Онај ко живи литургијским животом и зна шта је Литургија, зна и шта је Црква. Нека је благословено данашње сабрање и благословен улазак у Цркву Христову наше мале Сташе, која је данас кроз Свету тајну крштења постала њен члан. Она је постала богата јер је примила прву Свету тајну, а постаће још богатија када се причести Телом и Крвљу Христовом, чиме ће се на најнепосреднији начин сјединити са Богом. Печат Крштења је управо Причешће. Зато је у

првим временима хришћанства било незамисливо да се Крштење обавља ван Литургије. Ван Литургије не треба ништа да се догађа. Све оно што не извире из Литургије и не увире у њу, није прави живот. Бог је љубав. Стварање света и човека је чин љубави. Она је Бога свела на земљу, одвела Га на Голготу, на Крст и у гроб, али Га је и васкрсла како би нам показала да смрт нема последњу реч. Из Христовог гроба засијала је светлост која нам говори да тама нема крајњу тачку. Онај који је у светлости и љубави Божијој, тај је у васкрсењу и животу. Може ли се живот без љубави уопште назвати животом? Може ли се човек назвати човеком ако не воли сваког човека? Помолимо се Богу да нам дометне вере и љубави. Бог вас благословио.“

Након Евхаристијског сабрања трпеза љубави била је уприличена у манастирском конаку трудом Ненада Живојиновића и његове породице.

ХРАМОВНА СЛАВА У ВИНЧИ

У трећу недељу по Васкрсењу Христовом, када се молитвено сећамо Жена Мироносица, 26. априла, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму који је посвећен Женама Мироносицама у селу Винчи код Тополе. Митрополиту су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

После прочитаног јеванђелског зачала Владика Јован је беседио, рекавши између осталог: „Сабрали смо се овде, у Винчи, да прославимо Бога и оне које су прве објавиле васкрсење Христово. Данас славимо свете жене мироносице, које су имале храбрости да буду верне Христу. Када је Он распет био на крсту, оне су остале најверније Њему. Одлазећи на гроб Христов, нису осетиле страх, јер тамо где је љубав, страха нема. Зато су се оне прве увериле у васкрсење Христово и објавиле су роду људском најрадоснију вест да је Христос васкрсао.

Христос је победио грех, победио је смрт, и нама, својим распећем и васкрсењем, даровао живот вечни. Без обзира ко смо, који чин носимо или звање, величина у Цркви је у томе да служимо другоме. А не можемо другоме служити ако не служимо Богу. Тајна и снага светих жена мироносица била је у томе што се

нису одвајале од Христа. Знале су да ће, ако се одвоје од Христа, изгубити светлост Божију. Ко се одваја од Христа, одваја се и од себе, од породице, од пријатеља. Али ове жене се нису одвојиле од Христа ни онда када је био распет. Зато их славимо, не само ради њих, него да би се и наша срца испунила љубављу, вером и смирењем.“

Сабрани народ се причестио Светим Тајнама Христовим. На крају Свете Литургије, Владика је осветио славске дарове и пресекао славски колач, пожелевши свим парохијанима овога места срећну храмовну славу. Сабрање је настављено славским ручком који је припремио овогодишњи свечар Никола Станковић са својом породицом.

Стеван Илић, ђакон

ОСВЕЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА И ПОСТАВЉАЊЕ ЧАСНОГ КРСТА ЗА ИЗГРАДЊУ ЦРКВЕ У ЈАГЊИЛУ

У Недељу Мироносица, 26. априла, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован је освештао земљиште и поставио Часни Крст за изградњу храма у Јагњилу. Митрополиту су саслуживали Архијерејски намесник младеновачки протојереј ставрофор Жељко Ивковић и умировљени парох младеновачки протојереј ставрофор Драгољуб Ракић. Чину освештавања земљишта и постављања Крста присуствовало је свештенство и монаштво Архијерејског намесништва младеновачког, као и многобројни благочестиви народ овог шумадијског села.

Обраћајући се присутнима, Митрополит Јован је између осталог рекао: „Нека је благословено посвећење овога земљишта и побијање Крста за нови храм овде који ће бити посвећен Светој Животворној и Нераздељивој Тројци. Поред тога што посвећујемо овај храм Светој Животворној и Нераздељивој Тројци, договорили смо се, пошто има доста храмова посвећених овоме великом празнику, да буде сабор који ће бити посвећен Светом краљу Стефану Дечанском.

Радост је за човека када гради кућу нову. Али је много већа радост када се гради храм Божији за народ Божији. Онај народ који ће долазити у храм да се Богу моли, да се исповеда, да се причешћује, да видите лице

једно другоме, јер у том храму ће се, ако Бог да, вршити најсветије дело које Бог могао да остави људима, а то је Света Литургија. Осветивши ово земљиште и побивши Крст, призвали смо благослов на цело село. Позивам вас да сваки својим могућностима помогнете да овај храм израсте. Ако немамо материјалних могућности, свако од нас има молитву. Молимо се Богу да се овај храм доврши на славу Божију и радост свих нас. Нека сте срећни и Богом благословени. Христос васкрсе!“

Након тога приступило се трпези љубави, коју је припремио надлежни парох јагњилски протонамесник Бојан Вићовац.

Марко Јефтић, протонамесник

СЛАВА МАНАСТИРА ЛИПАР

У манастиру Светог великомученика Георгија на Липару свечано је прослављена манастирска слава – Ђурђевдан.

У уторак, 5. маја, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је празнично бденије уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Бденије је својим присуством увеличало монаштво Епархије шумадијске, као и велики број свештенства и верног народа. Обраћајући се беседом верном народу, присутном монаштву и свештенству, Митрополит Јован је честитао манастирску славу и произнео молитве за напредак сестринства и свих окупљених на бденију. На крају бденија уручене су Архиепископске грамате захвалности Златку Ђокићу из Краујевца и Катарини Ђусић из Крагујевца, због њихове несебичне помоћи сестринству манастира Липар.

Након бденија, уприличена је трпеза љубави, током које је, на предлог игуманије манастира Липар, мати Тавите, Митрополит Јован за несебичну дугогодишњу помоћ сестринству манастира уручио иконе Светог Великомученика Георгија Слободану Симићу из Варварина и Саше и Весне Јанићијевић. Поводом манастирске славе постављена је изложба слика под називом „Разговори“, Маје Шолак Батаковић, доцента на Факултету уметности у Бањалуци.

На дан славе, 6. маја, у светогеоргијевској обители Литургију су служили архимандрит Онуфрије, јеромонах Пајсије, војни свештеник Милош Коцић, јеромонах Спиридон и јерођакон Петар, сабраћа манастира Денковац. Игуманија Тавита монахиња са својим сестринством срдечно је дочекала и угостила присутни народ.

СЛАВА ЦРКВЕ НА ОПЛЕНЦУ

У задужбини Краља Петра I Карађорђевића у храму Светог Великомученика Георгија на Опленцу, 6. маја, Свету архиепископску Литургију служио је Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Светој Литургији присуствовали су ЊКВ принц Филип и принцеза Даница, принц Михаило и принцеза Љубица Карађорђевић, као и председница општине Тополе Јасна Вуковић, ученици основне школе „Карађорђе“ са својим вероучитељем Александром Алексићем и ученици средње школе „Краљ Петар I“ из Тополе.

Сабраном народу после читања Светог Јеванђеља обратио се Владика Јован, рекавши између осталог: „Срећна слава овом предивном храму и свима који славе Светог Георгија као своју крсну славу. Сабрали смо се у име Господа нашега Исуса Христа, у славу и част Светог великомученика Георгија, да служимо Свету Литургију. Света Литургија је простор у којем се пројављује Црква, у којем се пројављује заједница, где се показује Црква као јединство у вери, нади и љубави свих оних који су сабрани на једном месту. Јединство међусобно, јединство са Богом и јединство са самима собом. Зато је Литургија радост. Како да не буде када ми на Литургији примамо самога Христа у себе кроз свету тајну причешћа и тако се сједињујемо са Христом и једни са другима. За Светог Георгија је Христос био смисао и садржај живота. Он је нашао смисао свога живота у Христу и Цркви, и није пристао да гони хришћане. Због тога је био је мучен и погубљен. Кроз историју, хришћански мученици су сведочили Христа, сведочили истину, правду и љубав. Хришћански мученици су сведочили веру

тако што су вером живели, и вера за мученике Христове била је страдалничка, али победоносна. И на тим Светим мученицима, на њиховим моштима, на њиховим телима, почели су да се граде цркве. И зато се и дан-данас, после толико векова, када се освећује неки храм, у њему у престол полажу мошти Светих мученика. Нека нам Свети Георгије помогне да живимо јеванђелским животом у заједници Цркве. Нека нам помогне да се не плашимо смрти, него да будемо са Христом и за Христа.”

Након заамвоне молитве, славски колач пре-секао је Владика Јован, и пожелео срећну славу управнику задужбине „Краљ Петар I” Драгану Рељићу и свим радницима ове установе. Литургијско сабрање настављено је трpezом љубави.

Стеван Илић, ђакон

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ВЕЛИКИМ ЦРЉЕНИМА

У петак 8. маја, када Црква прославља Светог апостола и евангелисту Марка, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Великим Црљенима, надамак Лазаревца, поводом храмовне славе. Митрополиту су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Обраћајући се верном народу Митрополит је рекао између осталог: „Христово васкрсење је победа Бога над тројединим непријатељем човека, а то су грех, ђаво и смрт. Све их је Христос својим Васкрсењем победио. Васкрсењем нам је и живот даровао. Имамо много непријатеља, али смо најчешће највећи непријатељи сами себи и то онда када не верујемо у Бога и не живимо по Богу, јеванђељу и хришћанским животом. Позвани смо као иконе Божије, као хришћани, као људи јеванђеља и као заједница Бога и људи, да свакога видимо као свога брата и сестру. Јеванђеље Христово нам је дато да нам буде огледало душе. Оно нас учи да не судимо да нам не би било суђено. Дато нам је Јеванђеље да нам буде пут којим треба да идемо. Најважније је да пронађемо пут којим треба да идемо кроз живот, пут који нас води Христу и Царству небеском. Тај пут нас води ближњима и он

нам је потребан. Једино је Господ могао да каже да је Он Пут, Истина и Живот. Наша Црква и овај свети храм, у коме смо данас сабрани, прослављају Светога апостола и јеванђелисту Марка. Свети Марко је писац једног од четири јеванђеља које почиње речима `Јеванђеље Господа нашега Исуса Христа`. Сви јеванђелисти говоре о Христу, а највише о љубави. Замолимо Бога и Светог апостола Марка да читајући Јеванђеље задобијемо просветљење разума и схватимо да је Јеванђеље смисао нашег живота. У добру да се виђамо и налазимо увек.“

Сабрање је завршено трpezом љубави коју је за окупљене припремио парох великоцрљеначки свештеник Александар Глишић са породицом и верним народом.

СЛАВА ЦРКВЕ У ВУЧИЉУ

Свету Литургију поводом славе цркве служио је архијерејски намесник рачански протојереј ставрофор Миладин Михаиловић уз саслужење свештеника Епархије шумадијске.

Поучну беседу произнео је отац Младен говори о величини празника и о потреби окупљања народа око своје цркве недељом и празником. Говорио и о томе да код Бога нема светитеља црвеног, црног или обичног „слова“, већ су сви исти. Светитељи су нама дати да нам буду узор, да нам буду живо Јеванђеље, а поговотво апостол Марко који је и писац једног од четири Јеванђеља. Говорио је отац Младен и о жртви за Бога кроз пост, молитву, одрицање, наглашавајући да ако је Христос могао да се жртвује за нас на Крсту и ми према Њему морамо показати жртвену љубав.

На крају Свете Литургије причестило се мноштво деце заједно са својим вероучитељем. Затим је уследио крсни вход око цркве и резање славског колача за који се постарао овогодишњи домаћин са својом породицом. Трpezа љубави организована је у порти цркве, трудом оца Велибора Јовановића са протиницом Вероником

ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ У БРЕСНИЦИ

Дана 9. Маја, на празник преноса моштију Светог Јоаникија Девичког, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован началствовао је евхаристијским сабрањем у крагујевачком насељу Бресница у храму Светог Јоаникија Девичког. Архијереју су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Митрополит Јован се обратио окупљеном народу након прочитаног Јеванђеља и рекао између осталог: „Сабрали смо се да служимо Божанствену Литургију у спомен Господа нашег Исуса Христа и у славу и част Светог Јоаникија Девичког Чудотворца, великог угодника Божијег, молитвеника, подвижника, човека велике вере, велике љубави, великог подвига,

чије мошти почивају у манастиру Девичу на Косову и Метохији. Те мошти, после толико векова, благодаћу Духа Светога, пружају свакоме који са вером приступа здравље, утеху и наду. Свети Јоаникије је испунио две највеће заповести, а то су: `Љуби Господа Бога свога свим срцем својим, свом душом својом и свом снагом својом и ближњегга као себе самога.` Важност ових заповести, потврдио је сам Господ наш Исус Христос када је рекао да о њима висе сав закон и пророци.

Немир је свуда, али човек, када има мир Божији у себи, када има Бога у себи и живи Богом, какве год га невоље снашле, имаће мир, јер је то Божији мир, који је Господ наш Исус Христос дао својим ученицима приликом Вознесења када је рекао: `Мир свој дајем вам, мир свој остављавам га`. Ми хришћани, православни, крштени, имамо задатак, који смо добили на рођењу, на крштењу, да ширимо мир, да бисмо могли живети у миру и љубави једни са другима. Тај мир Божији, имао је у себе и свети Јоаникије Девички, и он је тај мир преносио на ближње. Нека Господ помогне и молитве Светог Јоаникија Девичког, да укрепи све нас, да укрепи српски страдални народ на Косову и Метохији. Да нам он буде пример, како се може живети хришћански, православно, без обзира у каквом се окружењу налазимо.“

Након Литургије, Митрополит Јован је пресекао славски колач и прослава се наставила у сали парохијског дома.

ХРАМОВНА СЛАВА У КРАГУЈЕВАЧКОМ НАСЕЉУ АЕРОДРОМ

У недељу, 10. маја, прослављена је храмовна слава Спаљивање моштију Светога Саве, цркве у крагујевачком насељу Аеродром. Дан уочи храмовне славе, празнично бденије је служио Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован са свештенством градских храмова и ректором богословије протојерејем ставрофором проф. др Зораном Крстићем.

На крају свечаног бденија, верницима се обратио Митрополит Јован, рекавши између осталог: „Када долазите у овај храм, налазите се под окриљем

Светога Саве, који нас је учио да је вера у Христа почетак и свршетак нашег живота. Он је том вером просветио сваку душу у нашем роду. Нека би Господ дао да се молитвама Светога Саве и ми учврстимо у вери православној, да останемо народ Божији и народ Светога Саве. Јер он нас је упутио на пут Христов и зато и у тропару његовом певамо да је он пут који води у живот вечни.“

У наставку је у Духовном Центру „Златоусти“ организован богат културно уметнички програм под вођством протонамесника Ивана Антонијевића, који успешно руководи дечијим хором Свети Сава већ пуних седамнаест година. У препуној сали амфитеатра наступао је и фолклорни ансамбл при нашем храму којим управља Марко Милосављевић.

У недељу, 10. маја, Светом Литургијом поводом храмовне славе начествовао је протојереј ставрофор Милован Антонијевић, уз саслужење свештеника Епархије шумадијске. После заамвоне молитве, извршен је свечани опход око храма и чин благосиљања славских дарова које је припремио за ову годину домаћин славе Лазар Цвијић са породицом.

Дејан Јовановић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У БАРАЈЕВУ

У недељу самарјанке 10. маја, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован, служио је у Барајеву Свету архијерејску Литургију поводом храмовне славе Спаљивања моштију Светога Саве. Митрополиту Јовану су саслуживали свештеници Епархије шумадијске. Пре Свете Литургије Митрополит је рукопроизвео у чин чтеца Николу и Растка Милића, синове Архијерејског намесника бељаничког протојереја ставрофора Виде Милића. Том приликом им је упутио духовну поуку.

Након прочитаног јеванђеља Митрополит Јован се обратио верном народу рекавши између осталог: „Данас смо се сабрали у овоме светоме храму Светога Саве да прославимо онога који је нас прославио пред Богом. Свети Сава је пут који води у живот вечни, како се каже у његовом тропару. Онај пут којим се он упутио је Христов пут. Једино је Христос могао да каже за себе: `Ја сам пут, истина и живот.` Ми смо благословен народ. Благословени смо нашим

првим просветитељем и учитељем, Светим Савом. Благословени смо његовим молитвама и благословом. Благословени смо што служимо Свету Литургију, без које нема живота, ни у овоме ни у ономе свету. И Светоме Сави је било потребно време за његов преображај. Зато је напустио двор и све оно што га је очекивало, и отишао у Свету Гору да се ту надзидава, да узраста, да се сроди и ороди са Христом, како би и нас ородио са Христом. Он није пошао у Свету Гору зато што је презирао свет, него је пошао за Христом да би се обновио, да би благодаћу Божијом постао Христов човек. Нека нам Свети Сава помогне да се утврђујемо у вери и православљу, да се утврђујемо у добру и да се надмећемо у добротинству, а не да се надмећемо како ћемо другоме доказати да смо бољи, паметнији, моралнији или већи Срби.“

После причешћа великог броја деце и верног народа, уследила је литија око храма, а затим је Митрополит Јован пререзао славски колач. Овогодишњи колчар је био Милан Симеуновић са својом породицом. Он је припремио трпезу љубави за све присутне вернике у сали парохијског дома.

Владимир Димић, протојереј

ХРАМОВНА СЛАВА У СЕЛЕВЦУ

У петак, 15. маја када Света православна Црква прославља Светог Атанасија Великог, храм посвећен овом великом угоднику Божјем у Селевцу, на Ладној Води свечано је прославио своју славу. Евхаристијским сабрањем начелствовао је архимандрит Петар (Драгојловић), уз саслужење свештеника Епархије шумадијске.

Благољепију свете Литургије допринело је присуство великог броја верног народа. Након читања Јеванђеља, беседом се обратио архимандрит Петар, који је поучио верне о значају лика и дела Светог Атанасија Великог, и о важности заједништва у Литургији. Након заамвоне молитве, уследио је опход око светог храма, током којег су читани одломци из Јеванђеља и узношене молитве за здравље, мир и благостање свих житеља овог краја и парохијана. Потом је испред храма извршен чин резања славског колача и освећења славског жита. Након духовног сабрања,

славље је настављено трпезом љубави, коју је упрличито домаћини славе Драгослав Јагликић са својом породицом.

Милан Милановић, јереј

СЛАВА ХРАМА ВЗНЕСЕЊА ГОСПОДЊЕГ У ЂУРИСЕЛУ

У четвртак, 21. маја, на празник Вазнесења Господњег, Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Вазнесења Господњег у Ђуриселу код Крагујевца, поводом славе храма. Митрополиту су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

По прочитаном јеванђељском зачалу, Митрополит Јован је између осталог рекао: „Браћо и сестре, срећан данашњи празник Вазнесења Господњег, или, како то у нашем народу словимо, Спасовдан. Каква лепа српска реч: Спасовдан, дан спасења. Ако човек свакога дана не схвати да је управо то његов дан спасења, онда је све изгубљено у његовом животу. Зато што ми нисмо сигурни хоћемо ли осванути сутрашњи дан. Зато апостол Павле каже: „Сад је дан спасења.“ Славити Спасовдан значи славити име Господње и носити Христа у себи. А када носимо Христа у себи, ми носимо не само овај земаљски, него и живот вечни.

Ако не задобијемо живот вечни, све нам је промашено и у овоме животу. А стичемо живот вечни када прослављамо Бога, када живимо Богом, када је

Бог у нама и са нама. Јеванђеље Христово је систем вредности из којег извире све што јесмо, што имамо и што ћемо добити. Од овог живота, на овој земљи, где нас је Господ послао да сведочимо име Божје, зависи нам живот вечни. Ако наш живот није прожет Јеванђељем, он је промашен, па да не знам шта имали у овоме животу. Зато Господ каже у Јеванђељу: шта човеку вреди да цео свет задобије, а души својој науди? Систем вредности који извире из Јеванђеља, сажет је у две најважније заповести Христове, у заповест о љубави према Богу и љубави према ближњима. Када човек има мир у себи, он има мир са Богом и са људима. Зато свети Серафим Саровски каже: Стекни мир у себи и хиљаде око тебе ће се спасти.“

Након Свете Литургије освештани су славски дарови и пререзан је славски колач.

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ НИКОЛАЈА МИРЛИКИЈСКОГ МАНАСТИРА ДРАЧЕ

У петак, 22. маја, када Црква празнује Пренос моштију Светог Николаја Мирликијског, Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију у манастиру Драчи поводом славе манастирске цркве. Митрополиту су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђељског зачала, Митрополит шумадијски је између осталог рекао: „Светитељи су посредници између нас и Бога. Кад им се молимо, они су уз нас и са нама. Светитељи треба да буду пример нашег живота, јер су они били саткани од молитве, вере, љубави и смирења. Господ их је прославио зато што су они Господа прославили. А славити Бога значи хвалити Бога, уздати се у Бога, а изнад свега значи веровати у Бога. Славећи Светог Николаја, који је био украшен свим врлинама, а на првом месту вером, наш народ је разумео да је вера оно што је најважније у животу човека. Не било каква вера, него јеванђелска вера, за коју Христос каже да може и горе да премешта. Каква нам је вера, такав нам је и живот. Зато верујућем човеку не доликује да живи као они који немају вере. У зависности од тога каква нам је вера и да ли живимо том вером, такав ће нам бити и живот. Господ каже: све је могуће ономе који има вере. Ако је Христос у центру нашег живота, ако је Јеванђеље у центру нашег живота, тада ће све остало бити на своме месту. Нека нам свети Нико-

лај буде заиста правило живота, онако како се и каже у његовом тропару: `правило вере и образ кротости`.“

СИЛАЗАК СВЕТОГ ДУХА НА АПОСТОЛЕ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На дан празника Силаска Светог Духа на апостоле у недељу 31. маја, свештенство и верни народ дочекали су Високопреосвештеног Митрополита шумадијског Г. Јована испред владичанског двора и у литији су ушли у храм, где је служена Света архијерејска Литургија.

После прочитаног јеванђелског зачала, Митрополит Јован је између осталог рекао: „Ево нам великог и светог празника, догађаја којим се употпуњује Господњи домострој, план Божији о целокупној творевини. И зато се у овом празнику Свете Педесетнице, сви празници на неки начин врхуне. Данас празнујемо силазак Светога Духа на апостоле, али и на целокупну Цркву Божију и на сву творевину Божију. На данашњи дан једна мала група људи из Палестине добила је надахнуће одозго да пође у свет и објави нове, спасоносне истине. Пред тај свет изишли су апостоли и објавили Спаситељеву благовест: да оно што људи траже у ствари није далеко од њих; да сваки човек у себи носи благо кога често није ни свестан. А то је благо синовства. Бог нас је усинио. Ако човек то благо у себи и у људима око себе нађе, ништа се са тим не може упоредити. Дух Свети је тај који надахњује. Он је надахњивао апостоле, надахњивао је наше претке, надахњује и данас, и надахњиваће, све до Другог доласка Господа нашега Исуса Христа. Имати Бога у себи, то значи имати сва блага овога света, а када имаш Бога у себи, имаш и Царство небеско у себи. Имаш Христа у себи. Дух Свети сишао на апостоле и учинио да они говоре различитим језицима, тако и данас Дух Свети силази на ово свето место у коме се налазимо. Силази Дух Свети на светој Литургији и претвара оно што је природно у натприродно. Претвара хлеб који приносимо и вино у истинито Тело Христово и истиниту Крв Христову. Данас је рођендан Цркве. Зато, када данас будете плели ове венце од зеленила, уплетите, драги моји, у њих молитву за добро целокупног рода људског.“

Срећко Зечевић, протојереј

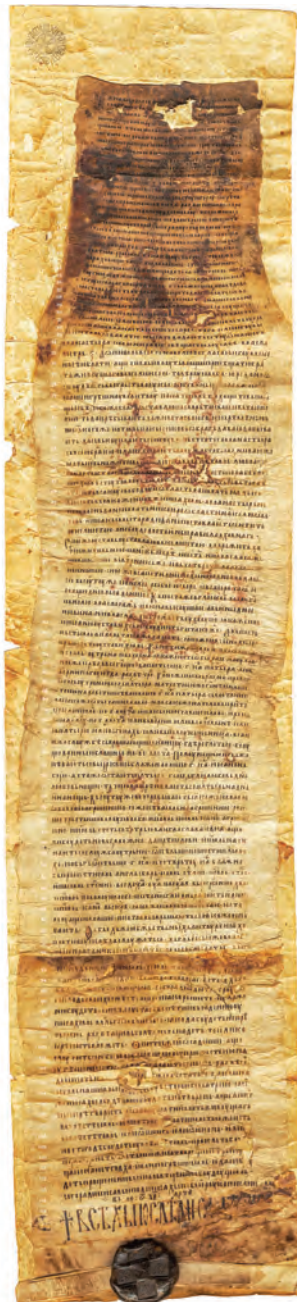
О КАРЕЈСКОМ ТИПИКУ СВЕТОГ САВЕ

У оквиру обележавања осамсто педесет година од рођења Растка Немањића – Светог Саве, првог архиепископа самосталне Српске Цркве и великог просветитеља српског народа, Галерија САНУ и Музеј Српске православне цркве приредили су изложбу „Свети Сава”. Представљањем вредних оригиналних предмета – историјских докумената, старих рукописних и штампаних књига, фреско-сликарства, икона, графика, слика, црквено-уметничког веза, и других дела попут копија фреска и камене пластике, али и дигиталног, мултимедијалног садржаја, ова изложба има за циљ да прикаже живот, дело и наслеђе Светог Саве, приближавајући их савременом посетиоцу. Међу изложеним артефактима налази се и најстарији рукопис „Карејског типика“, оснивачког акта којим су прописана правила поста и богослужења испоснице Светог Саве Освећеног у Кареји, о којем преносимо намељодавнија научна сазнања

Први или рани препис са оригинала, али по хиландарском предању и мишљењу неких научника оригинал са својеручним потписом и печатом Светог Саве, свитак се чувао у Карејској испосници све до друге половине XIX века, када је пренет у Хиландар. То је један од најстаријих и најзнаменитијих српских докумената, споменик духовности, језика и књижевности српског народа.

Карејски типик се налази у архиву манастира Хиландара под сигнатуром АС 132/134. Писан је на свитку од пергамента, само на једној страни. Лист свитка је шпартан: редови ширине око 120 мм (осим при суженом врху, где су краћи) уоквирени су по двама упоредним усправним линијама са размаком 5 мм. Растојање између водоравних линија је 6 мм, слова су величине 2 мм (при врху чак и мања од 1 мм). Нема трагова уобидима шила; линије су извлечене помоћу лењира.

Свитак се састоји од два слепаљена листа, први је дуг 535, а други 205 мм; укупна дужина је 740 мм. Ширина није једнака: при дну је 170, при врху само 110 мм. Сужавање је упадљиво у горњем делу дужег листа и захвата до 33 реда текста. До овога је дошло накнадно, пошто је текст већ био исписан. Пергамент је танак, доста изгужван, местимично подеран, тако да у тексту има лакуна. У својој првој четвртини свитак је веома потамнео и текст се тешко чита. Због свега тога, он је залепљен

на млађу пергаментну подлогу, која се састоји од три слепаљена листа (односно шест полулистова) у укупној дужини до 800 мм, ширине око 180 мм при дну – 175 мм при врху. Листови подлоге су из некога грчког музичког рукописа.

Карејски типик је превод са неког стандардног грчког пустињачког, скитског типика, написан 1199. за испосницу коју је Сава исте године подигао у Кареји, средишту Свете Горе, за живот двојице или тројице монаха. Тај скитски устав је постао обрац српским пустињачком или еремитском монаштву и ван Свете Горе. Одликује се тиме што тежњу за усамљеношћу, за правим пустињаштвом, коригује удруживањем двојице или тројице монаха. По том уставу, усамљеник се постаје не само по сопственој жељи него и одлуком читавог манастирског сабора, пошто се процене способности кандидата за тако строг монашки подвиг. Овај се, пак, састоји у скоро непрекидном посту и молитви, мада не и у апсолутној изолацији. Српске испоснице нису биле строго великосхимничке и затворничке клаузуре. Овакве су се хелије или „поснице“ претварале редовно и у жаришта књижевног рада: Карејска и Студеничка, касније у XIV веку Дечанска у Белејама, Пећка у Ждрелу и друге.

(Димитрије Богдановић, *Карејски типик*, Београд 1986. Фототипско издање; *Историја старе српске књижевности*, Београд 1980)

Словенски текст, без сумње, није могао бити пука реплика грчког, будући да је у њему требало представити и историјске чињенице о оснивању Карејске ћелије Св. Саве Освећеног, њен однос с ма-

настиром Хиландаром и светогорском управом у Кареји, као и богослужбена и посна правила за малену заједницу српских монаха, усклађена са светогорском праксом (према *Дијатипосису* преп. Атанасија Атонског), и почетак вечерња свеноћног бдења у суботу по Евергетидском типиксу. За сачувани грчки текст који је објавио Филип Мајер сматра се да је каснији превод са српског типика. Тим се текстом послужио Владимир Ћоровић као напоредним уз издање српскословенског текста и са њега је (у недостатку „бољега“), уз консултовање Ћоровићева целовитог издања, начињен енглески превод у збирном издању превода византијских ктиторских типика, приређеном на Дамбертон Оуксу. Карејски типик, како је утврдио Владимир Алексејевич Мошин, има необичну структуру; он је устројен по дипломатичком обрасцу, као статутарни акт „у јасној вези с формуларима тадашњих српских повеља“ који се служи и „њиховом правном терминологијом“, с аренгом, аутобиографском експозицијом, диспозицијом и промулгацијом, и на крају (после излагања устава) санкцијом, короборацијом и Савиним потписом. Упркос томе „што је у питању литургијско-правни текст“, како подвлачи Д. Богдановић, „он није лишен изворне тоpline и поетичности“.

(...)

Димитрије Богдановић је, као и Владимир Мошин, веровао да би то могао бити оригинал с краја XII века, о чему говори и сачувано хиландарско предање. Будући да се ради о малом размаку између најприхватљивије могуће горње и доње хронолошке границе за настанак свитка, истраживачима није било једноставно да се коначно одреде у тако задатим оквирима. Стога је Владимир Ћоровић констатовао да је то „врло [...] вероватно ако не сам оригинал оно још за Савина времена учињени препис“. Петар Ђорђевић је у својој *Историји српске ћирилице*, имајући у виду целину српског рукописног фонда, закључио да овај свитак представља препис из прве половине XIII века. Биљана Јовановић-Стипчевић је, даље, показала да се ради о неколико касније преписану примерку с оригинала из 1199. године, чији настанак се временски уклапа у Ђорђевићево шире датовање. Она је палеографским путем утврдила да је тај препис карејског типика сачинио преписивач Ватиканског јеванђелистара, Cod. slav. 4 (по запажању А. А. Турилова – Будило, близак руској кнежевско-епископској ростовској скрипторји), за који се зна да је настао пре 1232–1235. године. То ју је, оправдано, водило закључку да је свитак настао у деценијама „које претходе тридесетим годинама“ XIII века, свакако још за живота архиепископа Саве. Анатолиј Аркадјевич Турилов је запазио да је на Типиксу Савин обичан монашки печат, што би значило да је, ипак, по среди оригинал из 1199. или препис настао закључно са 1203/1204. годином. Разлог је у томе што је Сава тада „рукоположен за ђакон и свештеника, и добио [је] чин архимандрита“. Проблем је, међутим, што је првобитни печат могао бити премештен на нешто каснији препис, или, боље рећи, копију са снагом оригинала. Отворено питање мора се решавати уз уважавање стања у правопису овога документа (када се, већ, за сам језик не могу одредити хронолошки довољно прецизни параметри који би помогли у превазилажењу несугласица). У споменику се, како запажа Митар Пешикан, испољава старији рашки правопис из прве фазе, али не онај најстаријег типа (какав је, нпр., у повељама Стефана Првовенчаног), него млађи, који, типолошки посматрано, омеђавају једна Радослављева повеља из 1234. године и Мокропољско четворојеванђеље, које је, по Пешиканову мишљењу, настало око средине XIII века; уз правописну истоветност иде и блискост у систему надредних знакова. Биће да се овде ипак ради о препису који треба везати за период Радослављеве, Владислављеве, па можда чак и први део Урошевеве владавине (1228 – око 1250).

(Виктор Савић, „Препис Карејског типика из XVI века (АХС 134/135)“; у: *Scala Paradisi*. Академику Димитрију Богдановићу у спомен 1986 -2016, Београд 2018, без научног апарата).

УПОКОЈИО СЕ ПРОТОЈЕРЕЈ ПАВЛЕ АНЂЕЛИЋ

На Васкршњи Понедељак 13. априла 2026. године у преподневним часовима, уснуо је у Господу протојереј Павле Анђелић.

Овај вредни пастир Цркве Христове, рођен је у селу Лопатња (Осечина) 1942. Године, где је завршио основну школу. Петоразредну богословију Светог Саве завршио је 1962. године у Београду. У чин ђакон рукоположен је у Добром Потоку, а у свештенички чин у манастиру Петковица 1965. године. Службовао је у местима Цветуља, Бела Црква, Дворска, Лоћика и Степојевац, у коме је и остао све до свог блаженог уснућа. У Степојевцу је започео изградњу храма посвећеног Сабору Срба Светитеља. Из барка са супругом Станојком добио је сина Љубишу и кћи Љиљану, који су му подарили унучад.

На Васкршњи Уторак, 14. априла, после Свете Литургије у храму Сабора Срба Светитеља у Степоје-

вцу, служено је Пасхално опело проти Павлу Анђелићу. Чин опела су служили свештеници Шумадијске епархије. После прочитаног Јеванђеља окупљенима се обратио парох степојевачки протонамесник Ненад Петровић. Он је између осталог истакао: „Данас, док још одјекује радосна вест о Васкрсењу ми испраћамо проту Павла у загрљај Васкрелог Христа. Посебан знак Божије милости је тренутак његовог одласка. Опраштамо се од оца Павла у данима када цела природа и васељена певају о победи живота над смрћу. За свештеника нема веће части него да пређе у вечност у светлу пасхалне радости. Док ми још увек певамо победну песму над смрћу, наш прота пролази кроз двери Царства Небеског у светлости Васкрсења Христовог. Символика је јасна, онај који је целога живота проповедао Васкрелог Христа, сада иде да се са Њим лицем у лице сретне“.

После опела упокојено тело проте Павла пренето је на степојевачко гробље где је сахрањено и где ће чекати Други долазак Господњи и свеопште Васкрсење мртвих.

Христос Васкрсе! Ваистину Васкрсе!

Владимир Димић, протојереј

УСНУО У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР МИЛУН АЛЕКСИЋ

После дуге и тешке болести у болници у Аранђеловцу, 16. маја 2026. године, у 20 часова и 30 минута, уснуо је у Господу умировљени парох јунковачки, протојереј ставрофор Милун Алексић, верни пастир Цркве Христове. Прота Милун Алексић је рођен 16. јануара 1947. године

у селу Жабару, од оца Славомира и мајке Живанке. Са супругом Добрилом има двоје деце, сина Ивана и кћерку Тању.

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин др Сава (Вуковић) рукоположио је Милуна Алексића за ђакон 13. октобра, а за свештеника 14. октобра 1981. године у манастиру Грнчарица. Преосвећени Владика Сава поставља оца Милуна за пароха влакчанског и опслуживача овсишког 1. новембра 1981. Године. На тој парохији отац Милун остаје до априла 1990. Године, када бива премештен на парохију јунковачку, где Господу служи у храму Преображења Господњег у Жабару. Године 1993. Њего-

во преосвештенство Епископ шумадијски Господин Сава освећује темеље за изградњу храма у Јунковцу. Освећење новог храма у Јунковцу, који је посвећен Свим српским Светитељима, осветио је Његово преосвештенство Епископ осјечко-пољско барањски Господин Лукијан (Пантелић) 1998. године, и том приликом свештеник Милун за предану службу Господу и верном народу одликован је протојерејским чином. На парохији јунковачкој прота Милун вредно и усрдно је служио све до 2010. године, када због болести одлази у инвалидску пензију.

Заупокојену Литургију служили су свештеници Архијерејског намесништва опленачког 18. маја 2026. године у храму Преображења Господњег у Жабару, а опело проти Милуну служено је у истом храму, након чега је протојереј ставрофор Милун Алексић, умировљени парох јунковачки, сахрањен на жабарском гробљу, где ће његово тело чекати Други долазак Господњи и опште васкрсење мртвих.

АНДРЕЈ РУБЉОВ: ЖИВОТ И СУДБИНА ФИЛМСКОГ РЕМЕК-ДЕЛА

Година 2016. обележава годишњицу ремек-дела светске кинематографије, филма „Андреј Рубљов“, обележава 50 година од самог објављивања филма и 45 година од његовог приказивања публици широм земље, односно народу.

Чињеница је да је путовање филма „Андреј Рубљов“ до публике било дуго и сложено. Понекад је постајало драматично, а понекад чак и попримало ноте авантуре. Све је то зато што је филм више пута враћан на ревизије, резове и корекције из различитих разлога, о чему ће бити речи у наставку.

Потврду о пријему филма издао је Комитет за кинематографију СССР-а, мада са резервама, 25. августа 1966. Такав „потврда“ је означила крај продукције, односно стварања филма, у совјетско време. Овај датум се сматра датумом објављивања филма.

Али филм је заправо стигао у биоскопе пет година касније, у децембру 1971. Овај датум је такође наведен у референтној литератури. Пре „ограниченог приказивања“, како су тада били дефинисани прописи о приказивању филмова, филм је приказиван или у такозваним „затвореним пројекцијама“ или „подземним“, то јест, заобилазећи постојеће прописе, чије је кршење носило кривичне казне. Наводи се да се овим разјашњава датум објављивања филма у земљи.

Што се тиче „судбине филма“, вреди је о њој разговарати, упркос чињеници да је наводно „све већ написано“. Овде се бавимо фундаменталним, религиозним питањима, која, ако се о њима пише у књигама и бројним чланцима о филму, само се успут дотичу. Или се то уопште не каже.

У међувремену, ова питања су најважнија, најсуштинскија, оно о чему вреди говорити и писати када се говори о филму који је, према анкетама филмских критичара у многим земљама, међу 100 најбољих филмова свих времена.

Зашто? Одговор на ово питање добићемо ако говоримо о томе чему служи кинематографија, њеном значају у духовном животу земље, њеној уметничкој моћи, која у много чему одражава душу народа.

То ме је највише заокупљало када сам одлучио да пишем о „Андреју Рубљову“. Иако сам се већ дотакао ових питања радећи на „Причи о старијем брату“, глумца Анатолија Солоницина, који је глумио иконописца Андреја Рубљова, кога је сада канонизовала Руска Православна Црква. Али та књига, која је доживела неколико издања, била је личнија, фокусирајући се на рад самог глумца, коме је додељена судбоносна улога која ће обликовати целу његову будућност. И свих ових година, након смрти мог брата, а затим и његових пријатеља и колега глумаца, желео сам да говорим о самом филму, о томе зашто је постао један од водећих филмова руске националне уметности. Зашто Андреј Рубљов не стари, не троши се, као толико филмова и њихових копија, већ, напротив, са протоком времена његова духовна снага постаје све јаснија, све изразитије видљива.

Прогањала ме је мисао: како су два младића, Андреј Тарковски и Андреј Кончаловски (Михалков-Кончаловски), успела да напишу тако изванредан сценарио, и уметнички и садржајно, у суштини роман? И како су они, тако далеко од Цркве, успели да разумеју толико духовног и свакодневног живота монаштва? И шта су пропустили, јер још није дошло време да уметнички људи схвате суштину духовних висина православља и монашког живота? И како је Андреј Тарковски, сам, касније успео да се уздигне до таквих висина које су му отвориле хоризонте православља?

Бројне књиге су написане о Андреју Тарковском, како овде тако и у иностранству. Оне говоре о редитељевом визуелном стилу, звуку, боји и другим аспектима његовог филмског језика. О редитељевом раду написане су и бројне научне монографије. Али већина ових књига намењена је уској стручној публици. И написане су језиком типичним за таква дела. Ретко се оне баве духовном суштином филмова Тарковског. А када се то деси, то је у складу са филозофским концептима које су развили њихови аутори. Понекад су ови концепти вештачки накалемљени

на филм, иако, у ствари, немају никакве везе са темом о Андреју Рубљову. Постоје и сталне погрешне представе у тумачењу главних идеја филма, па чак и чињеничне нетачности.

Да би се избегле ове грешке, чврсто верујем да је важно показати духовно путовање које је Андреј Тарковски прошао пре и током снимања филма. На крају крајева, то је темељ на коме се гради рад сваког уметника, било да су то композитори, писци, сликари или филмски ствараоци.

Штавише, филм мора бити анализиран према законима уметничке креативности, а не према „концептима“ преузетим од философа или историчара уметности, чак и веома познатих и популарних у научној заједници.

Постоји још једна околност коју морамо поменути када говоримо о уметнику попут Андреја Тарковског, који се данас с правом назива великим филмским редитељем. То је неземаљска, трансцендентална околност коју наука не може да објасни, али религија може.

На пример, у филму „Сталкер“, камера се креће преко предмета натопљених водом: медицинског шприца, дела триптиха из Гентске катедрале који приказује Светог Јована Крститеља, а затим видимо календар који се откида са датумом 28. децембра. А у ноћи 28. децембра, Андреј Тарковски је умро. „Случајност!“, рећи ће атеисти.

Али док је снимао филм „Жртва“, Тарковски се мучио да пронађе локацију за снимање панике након атомског бомбардовања. На изненађење екипе, изабрао је обичан подземни улични прелаз у Стокхолму. И тачно преко пута овог обичног прелаза, близу биоскопа, касније је убијен вољени шведски премијер Улоф Палме. А убица је стајао на самом месту где је била постављена камера.

Још једна случајност? Али такве „случајности“ се налазе и у „Андреју Рубљову“. Дакле, мож-

да је у питању нешто сасвим друго? Божанска промисао, како кажу верници?

Навешћу само један одломак из преписке са братом током година када је филм сниман, да бих показао да је управо Божја Промисао, како смо брат и ја касније схватили, огледала његов избор за главну улогу и целу његову каснију судбину, како у филму, тако и у животу.

Ово је мој брат написао мојој жени и мени у првим данима пре снимања у пролеће 1965:

„Моји малишани!

Већ десет дана сам у Москви. Лутам по музејима, Кремљу, катедрама, читам занимљиву литературу, упознајем радознале, талентоване људе. Припреме су у току. Снимање почиње од

24. до 26. априла у Владимиру (сцена са Бориском је финале филма). Не знам како ће се све завршити. Тренутно се осећам као да не знам ништа да урадим, да нећу моћи ништа да урадим, изгубљен сам. Толико дуго ме савијају у позоришту, толико дуго ме савијају, мора да сам пукао. Изгубио сам праксу са правим послом, а филм, поред свега осталог, има посебан начин рада. Превише тога је одједном пало на моја крхка рамена. Нисам навикао да носим толико среће; увек сам носио нешто друго.

Па, видећемо!“

Замислите, непознати провинцијски глумац долази у Мосфилм својом вољом, проналази филмску екипу „Андреја Рубљова“ и каже да жели да игра главну улогу. Тражи пробни снимак. Али већ су завршили. После дуге потраге, талентовани Станислав Јљубшин је добио главну улогу. И онда се, изненада, појављује чудни провинцијалац и каже да је прочитао сценарио у часопису „Уметност филма“ и да је био толико импресиониран њиме да га од тада прогања. Дакле, стигао је.

Урађени су фото-тестови, највероватније да би се решили чудног човека. Затим, пробни снимак. Један, два, три...

Редитељ каже да је коначно пронашао глумца кога је тражио. Читав уметнички савет је против Анатолија Солоницина. Затим Андреј Тарковски позива консултанта филма, младог рестауратора Саву Јамшчикову, и излаже све фото-тестове глумца испред њега. Пита: „Који је од њих Рубљов?“

Јамшчиков показује на Солоницинову фотографију, а Тарковски је уверен да је направио прави избор. Упушта се у жестоку расправу, чак се свађа и са искусним Михаилом Ромом, који верује да ће Со-

лоницин уништити филм. Али Тарковски остаје при свом ставу.

Договор са глумцем је да ће, ако забрља на првом снимању, бити отпуштен. А та сцена је последња, најважнија у филму. Подсетимо се ове епизоде.

Тинејџер Бориска је упао у блато након што је звоно које је излио зазвонило, потпуно несвестан „тајне бакра за звона“ коју му је наводно завештао отац: сви мајстори су умрли од колере, а кнез је био приморан да дечака постави за пословођу тима. Ако звоно не би зазвонило, Бориска би умро. Али звоно звони! Преподобни Андреј узима дечака, сада никоме потребног, у наручје, теши га и, кршећи завет ћутања, каже: „О, хајде, хајде... Приредио је такву прославу за народ, а ипак плаче. Хајдемо преко Русије: ти ћеш да лијеш звона, а ја ћу сликати иконе.“

Припремајући се за снимање, Анатолиј везује шал око врата, јер би му глас требало да звучи испуцало после дугог ћутања. Заветовао се на ћутање, а сада први пут говори. Док се спрема за снимање, Анатолиј не проговара ни реч месец дана: Андреј Рубљов се заветовао на ћутање. Тарковски је ужаснут, Анатолиј је могао заувек да изгуби глас! Али у тајности је срећан: Солоницин је заиста спреман да учини све за ову улогу, коју сматра својим животним делом.

Напушта позориште и увек је са филмском екипом, чак и када нема снимања, како би стално могао да буде у атмосфери неопходној за улогу.

Између глумца и редитеља развило се пријатељство. Трајало је скоро 20 година, све до преране смрти Анатолија Солоницина.

Скривено значење филма превазилазило је све декларације, па чак и ауторове намере. На крају крајева, Тарковски увек инсистира да снима филм о великом уметнику који, у тешком времену за Русију, ствара бриљантна дела. Филм неће бити биографски, већ ће се бавити проблемом „уметника и његовог времена“.

Али резултат је сасвим другачији. Он ствара филм не о уметнику, него о иконописцу коме је Бог

дао дар да изрази неизрециво кроз икону – „прозор у небо“: откривајући свету Господа Сведржитеља у лику Три Анђела.

Није случајно што је на једној од икона Преподобни Андреј Рубљов приказан како слика икону, а иза њега је Анђео који му води руку.

Филмски јунак, Бориска, не зна тајну бакра за звона, али је задужен за тим звонара и излива чудотворно звоно.

Непознати провинцијски глумац из Свердловског драмског позоришта, из неког разлога, упркос једногласном мишљењу уметничког савета, који му се противио, изабран је за главну улогу. И, ризикујући и глас и здравље, спреман да положи живот само да би отелотворио лик иконописца на екрану, ствара лик Преподобног.

Андреј Тарковски, упркос свим очекивањима, следи визију коју осећа душом, а не главом. И током снимања, затим монтаже, па ревизија, он ради нешто сасвим другачије од онога што његови претпостављени захтевају од њега, уместо тога пратећи тајну логику познату само њему, логику која не лежи у судбини уметника, већ Божјег изабраника. Кроз патњу он остварује не људски план, већ Божји.

Главни уредник Мосфилма, Леонид Николајевич Нехорошев, стао је на страну филмских стваралаца. Али како је могао да им помогне? На крају крајева, било му је потребно одобрење генералног директора студија, а затим и Госкина.

Изнад ових шефова стајало је највише руководство: Централни комитет КПСС и његово Одељење за културу. Свака „грешка“ је одмах кажњавана: руководиоци кинематографије губили су своје положаје.

Георгиј Иванович Куњицин, заменик шефа одељења за културу, који се директно бавио филмским питањима, прочитао је сценарио и стао на страну аутора, схвативши да сценарио има потенцијал да постане изванредан филм. Почео је да размишља о томе како да олакша одобравање сценарија како би могао да се пусти у продукцију. И предложио је објављивање сценарија у часопису „Уметност филма“! На крају крајева, објављени сценарио постаје власништво целе филмске заједнице. И генерални ди-

ректор Мосфилма издаје наређење да се филм покрене у продукцију.

Г. И. Куњицин је био члан Савеза писаца, члан Савеза новинара СССР-а и аутор бројних чланака и научних радова. Захваљујући њему, сценарио је уврштен у програм Мосфилма и одобрен за продукцију. Андреј Арсењевич је Куњицину назвао својим првим асистентом у продукцији „Андреја Рубљова“.

Неки филмски критичари иронично, чак и саркастично, пишу о Куњицину као бирократи који је платио цену претераног ревносног промовисања сценарија и одбране завршеног филма.

Да, Георгиј Иванович је заиста отпуштен са посла када је филм завршен. Руководство Централног комитета и Комитета за кинематографију наредило је да се филм одложи, то јест, да се преда у архиву као филм са „идеолошким манама“, које су биле у супротности са партијском политиком. Али Г. И. Куњицин је разумео одговорност коју преузима и шта ће му претпостављени замерити. Борио се за филм, не бринући се за своју каријеру или оштре мере које ће бити предузете против њега. Оно што му је било важно јесте да се филм сними и прикаже народу. То му је била главна брига. И зато га се човек може сећати само лепим речима. И рећи да је и овде видљива Божја Промисао.

Не схватајући то, творци филма су свету открили недељиву и животворну Тројицу, чију је икону Андреј Рубљов створио за векове.

На крају крајева, ово дело Преподобног постало је, речима изузетног теолога оца Павла Флоренског, још један доказ постојања Бога.

Сведочанства оних који су блиско познавали Андреја Арсенијевича, чланова породице и пријатеља филмских стваралаца, такође су откривајућа. Она говоре о семантичкој и духовној суштини филма, а не о „шалама“ и интимним детаљима које данас многи тако лако шире. Али да бисмо то урадили, потребно је да истражимо не само „графолошку анализу“, као што је урађено у једном од програма посвећених годишњици филма, већ духовни живот редитеља, како би „живот и судбина“ његовог филма постали јаснији на позадини онога што се дешавало и дешава у нашој земљи и свету. И зашто је „Андреј Рубљов“ превазишао политичке и идеолошке предрасуде „левице“ и „деснице“.

Земљи је потребна страна валута, а „Андреј Рубљов“, заједно са другим филмовима, продаје се иностранству.

Постоји сведочанство о премијери филма „Андреј Рубљов“ у Кану од једног од редитеља „Советспортфилма“, професора ВГИК-а О. Теинишвилија:

„Прилази Палати били су препуни људи који су желели да присуствују пројекцији. Лусијен Сорија је корачао између новинара и канцеларије Фавра Ле-

бреа, решавајући све сукобе који су се појавили. До јутра, представници француске, италијанске, шпанске, немачке и швајцарске штампе, као и акредитовани новинари из САД, Јужне Америке, Енглеске, Скандинавије, Јапана, па чак и земаља „социјалистичког блока“, стигли су у Кан. Владала је вишејезична гужва. Није било начина да се сви сместе на две заказане пројекције. Зато сам замолио Алекса Московича да са Фавром Лебреом организује још две пројекције другог дана, у недељу.

Пре прве пројекције, управа фестивала је на градском радију и телевизији објавила да ће филм „Андреј Рубљов“ бити приказан два пута другог дана. Ова објава је смирила напетост. Па ипак, гледалиште је било пуно. Људи су седели у пролазима, на степеницама, на сцени. Посматрао сам публику током целог филма. Никада пре ни после тога нисам видео такву напетост у публици, и то у веома специфичној публици, размаженој свим чудима кинематографије. Када су се завршили кадрови иконостаса и пастува који се пробијају по зеленој ливади, уследио је буран аплауз, уз повике „фантастично“, „генијално“, „застрашујуће“, „белисимо“, „грандиозно“...

Очекивао сам добар пријем, али ово?! Остао сам без даха од радости, од одушевљења. Алекс Москович и Серђо Гамбаров су плакали без стида. Да, постоје тренуци открочења и среће у животима људи. И то се нама догодило захваљујући рођењу филма Андреја Тарковског. Те вечери, на другој пројекцији, све се поновило. У недељу се повећао број људи који су желели да виде филм. Стигли су скоро сви туристи са Азурне обале. Читава вечерња штампа је у суботу изашла са кратким, али одушевленим извештајима о филму. У недељу су француске, енглеске, италијанске, шпанске, немачке новине и штампа других земаља посветиле целе странице и странице „Андреју Рубљову“. Само је штампа Совјетског Савеза остала нема, упркос присуству у Кану дописника из Правде, Известија и Литературне газете. А у нашим данима, много година касније, сви су се прилично осмелили и почели су да пишу о свом „херојском учешћу“ у судбини филма „Андреј Рубљов“...

По повратку са фестивала у Париз, одмах су ме засипали телефонским позивима из Москве. Сада су стизале директиве у вези са премијером филма у Паризу. Иронично је, руководство Филмског комитета није ни разматрало могућност губитка и најмањих права на филм након што га прода компанији DIS. Били смо приморани да пошаљемо телеграм у којем објашњавамо да немамо право да забранимо компанији да прикаже филм у Паризу. И да таква права можемо добити тек након што платимо милионе у девизама за кршење уговора и казне. Али овај телеграм је остао несхватљив руководству Филмског комитета. Наставили су грозничаво да ми шаљу претеће налоге да спречим премијеру филма „Андреј Рубљов“ у Паризу. Било је и смешно и горко! У својој жељи да испуни директиву Централног комитета КПСС, руководство Филмског комитета је губило контакт са стварношћу: Централни комитет КПСС и наш Филмски комитет нису имали никакве везе са француском компанијом.

Крајем лета, филм „Андреј Рубљов“ је премијерно приказан у биоскопима Кужас, Елизејски Линколн, Бонапарта и Студио Распај у Паризу. Филм је приказиван пред распродатим салама у овим биоскопима са 300-450 места током целе године. Његов успех код публике и штампе је неописив...

Да ли је Тарковски био свестан запањујућег успеха свог филма? Знао је, мада фрагментарно, из превода француских чланака који су му допали у руке. И још му је било болније да поднесе та понижења и намерна одлагања објављивања филма у својој родној земљи. Поготово с обзиром на његов карактер: чврст, независан, али дубоко рањив, заштићен само спољашњим миром пред тешким ударцима власти.

Ипак, он није био ни непријатељ совјетског режима нити дисидент, како га неки аутори покушавају представити. Тежио је да буде изнад политике и у животу и у раду, избегавајући оне који су писали „романе са правцем“, како је то рекао Фјодор Достојевски. Занимали су га проблеми живота и смрти, човеково место у животу, другим речима, суштинска, религиозна питања. Власти су то разумеле прилично интуитивно, осећајући у њему „не свог“, већ аутсај-

дера који је пажљиво скривао своју „идеалистичку филозофију“. Да, био је талентован, да, био је интелигентан, али је био превише самоуверен, прерано је

постао арогантан; требало га је „срушити“ и натерати да снима праве, идеолошки „исправне“ филмове.

Да би разјаснио свој став, Андреј Тарковски је одлучио да напише писмо Леониду Брежњеву. Али чак ни након тога, редитељеве муке нису завршене. Као што је већ поминуто, филм је приказан у ограниченом издању пет година касније, 1971. године.

Како да човек не помисли да само кроз патњу лежи пут до спасења душе! О томе је филм.

Подсетимо се завршетка филма, који следи након горе описане епизоде са Бориском.

Филм је црно-бели, али његов последњи део, са Рубљовљевим иконама, је у боји. И пред запрепашћеним гледаоцем

појављује се чудо: „Празнични чин“ из Благовештенског сабора у Кремљу, „Поворка праведника у рај“ из Успенског сабора у Владимиру, бесмртна „Тројица“ и коначно, лик Спаситеља. Одјекује надахнути хор, химна у славу Божију, у славу Свемогућег Творца. Али ово није крај.

На екрану се појављује лик Спаситеља. Божанску музику прекида грмљавина. Муња обасјава лице Христово. Као у Јеванђељу, након распећа и смрти на Голготи, *грмљавина тутњи и вео се цепа*. Али у филму не пада пљусак, већ *топла киша*. Она производи тихи звук, сливајући се низ лишће дрвећа близу вијугаве реке. Коњи овде мирно пасу, повремено отресајући капи кише. Ево је, лепота моје земље. И тек након овог акорда филм се завршава.

Тако се одвијала судбина филма „Андреј Рубљов“. Зато не стари и увек ће бити нов за будуће генерације, јер у високоуметничкој форми приказује како се Христос Спаситељ јавио свету у Русији.

Извор: <https://pravoslavie.ru/96427.html>

КНЕЖЕВА ВЕЧЕРА

Европа је песму Кнежева вечера упознала два века пре него што ју је Вук Караџић записао

Професорка Универзитета у Београду Злата Бојовић у приступној беседи *Самосвојност дубровачке књижевности* редовних чланова Српске академије наука и уметности 2019. године, говори о утицају народне епске поезије на књижевност Републике у доба ренесансе на следећи начин: „Заједно са народном историјом и легендама, она је била преносилац историјских представа, својеврстан извор из ког су се формирали великим делом и историја, и псеудоисторија, и тумачење повесних догађаја, али и осећање патриотизма, као једно од битних обележја дубровачке књижевности у сваком времену“. Као пример наводи да је косовска легенда сачувана у мемоарском делу са почетка XVI века

Коментари о мојем времену (Commentaria suorum temporum) дубровачког доминиканског редовника Лудовика Цријевића Туберона (1458–1527).

Цријевић у својим хронолошким записима говори о бурним збивањима на југоистоку Европе у раздобљу од смрти краља Матије Корвина 1490. до избора папе Хадријана VI 1522. године уз многе дигресије на ближу и даљу прошлост на тадашњој територији Угарске и Турске, у оквиру које су се нашли и српски простори. Једна књига из Туберонове серије, у којој

се налази садржај *Кнежеве вечере* (*Коментар о пореклу, обичајима и повести Турака*) штампана је Фиренци 1590. године, а целовито дело објављено је 1603. године. Хрватски превод, у редакцији Владимира Резара, штампан је у Загребу 2001. године.

Академик Злата Бојовић је саопштила у приступној беседи да је Цријевић парафразирао народну песму *Кнежева вечера* као поуздано сведочанство о Боју на Косову: „[...] Цар се обрати Милошу (са сребрним пехаром вина у десници, како је парафразирао Туберон народне стихове): Милоше, теби у здравље испијам до дна ово вино, премда су те код мене оптужили за издајство [...]“ Преносио је и Милошев одговор:

„Царе Лазаре [...] ја ћу сутра својим дјелом показати да мој потказивач лаже и говори неистину [...]“ и до краја, до Милошевог подвига – „па док је спуштене главе љубио цареву пружену руку, крадомице извуче бодж који је сакрио у недрима, те с два убода Турчину распори утробу“ – верно читав садржај.

Од Туберона легенду је преузео чувени Мавро Орбин уневши је у *Краљевство Словена* (*Il regno degli Slavi*, 1601).

Н. Јованчевић

Свети Софроније (Сахаров)

СТВАРАЛАШТВО

Христос је мера свих ствари, временских и вечних, Божанских и људских. Из тог разлога, све што намеравам да овде напишем произилазиће из погледа на Христа Богочовека. Наша хришћанска антропологија не сме имати апстрактан карактер, већ нужно мора пружити темељ за цео наш живот у Богу.

Не бих оклевао да ову антропологију назовем аскетском. Божји лик у човеку је вишедимензионалан. Једна од његових димензија је стваралачка моћ, која се манифестује у различитим областима: у културама свих врста, односно цивилизацијама, уметностима, наукама. Првостворени човек је добио заповест, по свом уласку у природни свет, да у њему ради и да га чува (видети Пост. 2, 15). Природни свет је створен

тако да човек има потребу за креативним решавањем проблема који се стално појављују пред њим.

Међутим, оно што сам навео не исцрпљује целог човека. Уз стваралаштво онога што је човеку потребно за одржавање његовог живота на земљи, он се уздиже од несавршених облика до најсавршенијих, духовних, који превазилазе све што је видљиво и пролазно. На нивоу временског, стваралачка способност је усмерена на доле, ка земљи, она организује сирове елементе природе, који одговарају захтевима човекових потреба. У овом случају, сврха се постиже у границама човекових природних способности. У другом случају, стваралаштво је усмерено ка вишем свету, где сами човекови природни дарови нису довољни.

Као личност, човек поседује слободну вољу, која се изражава не стварањем од нуле неке потпуно нове ствари, која није постојала, већ као сагласност са вољом Божијом, вољом истинског Творца, или као неслагање са Његовом вољом (које одступа од Његове воље или је чак одбацује). Само оно стварање које се поклапа са вољом Небеског Оца производи плодове који могу прећи у вечност; све остало се завршава у ништавилу: „Свако дрво које није посадио Отац мој небески, искорениће се“ (Мт. 15, 13). „Ја сам чокот, а ви лозе. Ко остаје у мени и ја у њему, тај доноси многи плод, јер без мене не можете чинити ништа. Ко у мени не остане избациће се напоље као лоза и осушиће се, и скупиће је, и у огањ бацити, и спалити“ (Јн. 15, 5-6).

Да би човек постао сарадник Божији у стварању света, мора стално тежити ка што бољем познању самог Бога. Овај пут успона ка познању Бога је такође стваралачки чин, али посебног реда; његова сврха је учешће у вечном стваралачком чину Оца, стицање крајњег савршенства остајањем у потоку Божанске Вечности, где је Христос Човек први пут ушао. Хришћанин у својој стваралачкој потрази напушта све што је релативно и пролазно да би остао у непролазном. На границама земље, савршенство није потпуно завршено. Па ипак, ми га називамо савршенством. Подражавајући Христу који је рекао: „Ништа сам од себе не чиним, него како ме научи Отац мој, онако говорим“ (Јн. 8, 28), и ми морамо тежити исто, према запажању старца Силуана: „Савршени не говоре ништа од себе... Они говоре само оно што им Дух даје.“ То је, дакле, истинско стварање, највише од свега што је могуће за човека.

Не пасивно, већ стваралачком борбом, човек хода ка овом светом циљу, не заборављајући да никако не сме себи створити бога „по својој слици“, нешто што чине многи филозофи или чак теолози.

Читава моја прошлост ме је природно нагомила да размишљам о стварању у његовим различитим манифестацијама, као и о његовом значењу. Сада бих желео укратко да вам испричам како ме је моје бављење сликарством довело до молитве. Говорим о заиста конкретном случају.

У данима моје младости, извесни руски сликар, који је касније постао познат, привукао ме је идеји чистог стварања, и окренуо сам се апстрактној уметности. Две или три године био сам жртва ове привлачности, која ме је довела до прве теолошке мисли која се родила у мени. Карактеристично је за сваког „уметника“ (то јест, сваког уметничког радника) да биће доживљава у облицима своје уметности. Тако сам црпео идеје за сопствене апстрактне студије из онога што ми је пружала стварност мог окружења: људи, вегетација, зграде, неочекиване чудне комбинације сенки од сунца или електричних лампи на поду, зидовима, плафонима и још много тога. Маштом сам стварао слике, али на такав начин да нису биле сличне ничему што заправо постоји у природи. На тај начин сам мислио да нисам копишта природних појава, већ ствара-

лац нових уметничких (визуелних) догађаја. Срећом, схватио сам да мени, човеку, није дато да стварам „од нуле“, онако као што Бог ствара на јединствен начин. Из овог искуства ми је постало јасно да свако људско стварање претпоставља већ постојеће. Нисам могао да нацртам ниједну линију, нити да створим боју која није постојала нигде другде. Апстрактно сликарство подсећа на запис речи које звуче оригинално, али никада не изражавају потпуно значење. Стварање ми се чинило као разлагање бића, пад у празнину, у апсурд, повратак на „нулу“, из које нас је позвао стваралачки чин Бога. Тада је мој ум напустио узалудни покушај да створи нешто потпуно ново, и проблем стварања у мојој свести је постао повезан са проблемом сазнања Бића. И нешто чудесно се догодило са мном; скоро цео свет, свака видљива појава, постала је мистерија, лепа и дубока. И светлост је постала другачија; миловала је предмете, окруживала их на неки начин круном славе, преносећи им импулсе живота који се не могу приказати средствима која су доступна уметнику. У мени се родила жеља да се са страхопоштовањем поклоним пред првим уметником, Творцем свега, са жељом да га упознам, да ме Он учи, да спознам како Он ствара.

Моји разговори са старцем Силуаном о молитви и било којој другој теми увек су били усредсређени на личност Христа, јединог Учитеља са апсолутним ауторитетом. Он нам је дао „пример“ за све (видети Мт. 23, 8-10; Јн. 13, 13-15). И старац нас је учио да пажљиво посматрамо како Он, Син Човечији, поступа. „Заиста, заиста вам кажем: Син не може ништа чинити сам од себе него што види да Отац чини; јер што Он чини, то исто чини и Син. Јер Отац љуби Сина, и све му показује што сам чини; и показаће му већа дела од ових да се ви чудите“ (Јн. 5, 19-20). Али јединородни Син, поставши Син Човечији, постао је сличан нама у свему (видети Јевр. 2, 17; Фил. 2, 7). Стога, све што Он каже о себи као Сину Човечијем односи се на сваког од нас. Ако останемо у Сину, кога Отац љуби, онда смо и ми Његови синови, такође љубљени (видети Јован 16, 27), и Он ће нам показати све: шта ствара и како ствара. Заиста, у Христу смо позвани да постанемо учесници целокупног стваралачког Чина Бога и нашег Оца.

Пут ка овом савршенству је следећи: човеков дух одлази од безбројне разноликости феномена природног света и свом снагом се окреће ка Богу. И то је граница човека на земљи. Али када се, након свог одласка, душа узнесе ка Богу ради вечног боравка у Њему и са Њим, тада унутар овог „Бића“ долази знање и наш улазак у Чин стварања од стране Бога свега што постоји. Обећање овог стања је дар чудотворства. Према речима Светог Григорија Богослова: „Бог мисли на свет и свет постоји“. И светитељи не чине чуда физичким деловањем на природу, већ својом молитвом Богу „мисле на жељено и то се остварује“.

<https://www.pemptousia.gr/2024/07/i-dimiourgia-2/>

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

*Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Господин Јован
благоизволео је у периоду од 1. априла до 31. маја 2025. године:*

Осветити:

Икону Богородице Млекопитатељнице у трону за храм Светог великомученика Георгија у Шумарицама, Архијерејско намесништво крагујевачко, 4. априла 2026. године;
Крст за звоник у манастиру Светог великомученика Георгија у Телијама, Архијерејско намесништво колубарско-посавско, 21. априла 2026. године;
Земљиште за храм Силаска Светог Духа на апостоле у Јагњилу, Архијерејско намесништво младеновачко, 26. априла 2026. године.

Рукопроизвести у чин ипођакона:

Николу Милића из Барајева;
Растка Милића из Барајева.

Одликовати:

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Зорана Ивановића, привременог пароха мирсалањачке парохије при храму Светог Николе у Мирсалањцима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско;

Достојанством протонамесника:

Јереја Сашу Миленовића, привременог пароха глибовачке парохије при храму Рођења Пресвете Богородице у Глибовцу, Архијерејско намесништво јасеничко;

Орденом Војска Карађорђа:

Јована Димитријевића из Мирсалања;

Архијерејском грамом признања:

Катарину Ђусић из Крагујевца;

Златка Ђокића из Крагујевца;

Архијерејском грамом захвалности:

Владислава Станковића из Бунара;

Радована Јанићијевића из Шантаровца;

Вукашина Буквића из Бунара;

Бобана Павловића из Шантаровца;

Слађана Јеремића из Белице;

Александра Јовановића из Бунара;

Драгана Михајловића из Јагодине;

Живадина Митића из Бунара;

Милана Митића из Бунара;

Горана Николића из Мирсалања;

Слађана Радовановића из Мирсалања;

Радослава Недељковића из Тополе;

Милана Ђоибашевића из Блазнаве;

Архијерејском захвалницом:

Драгана Радовановића из Церовца;

Зорана Веселиновића из Церовца;

Горана Веселиновића из Церовца;

Живослава Огњановића из Церовца;

Светислава Лазаревића из Церовца.

Поставити:

Архимандрита Петра (Драгојловића), настојатеља манастира Пиносаве, на дужност исповедника сестринстава манастира Благовештења, Петковице, Манастирка и Јагњила;
Архимандрита Онуфрија (Вранића), настојатеља манастира Денковца, на дужност исповедника сестринстава манастира Бајчетине, Ралетинца и Грнчарице;
Протосинђела Пајсија (Илића), настојатеља манастира Шу-

љковца, на дужност исповедника сестринстава манастира Каленића и Вољавче.

Поверити у опслуживање:

Братству храма Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу Трећу парохију становљанску при храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Казнити забраном свештенослужења:

Протонамесника Горана Стојановића, привременог пароха жупањевачке парохије при храму Светог пророка Илије у Жупањевцу, Архијерејско намесништво левачко, од 20. априла до 19. маја 2026. године;

Скинути забрану свештенослужења:

Протонамеснику Горану Стојановићу, привременом пароху жупањевачке парохије при храму Светог пророка Илије у Жупањевцу, Архијерејско намесништво левачко, са 19. мајем 2026. године.

Покренути црквеносудски поступак:

Против протојереја Горана Ђерковића, привременог пароха Треће становљанске парохије при храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу, и именованог ставити под забрану свештенослужења до окончања црквеносудског поступка.

Окончати црквеносудски поступак у првом степену:

Против јереја Николе Симића, бившег опслуживача вучковичко-брњичке парохије у Вучковици, Архијерејско намесништво крагујевачко, који је на основу пресуде Црквеног суда Епархије шумадијске, лишен свештеничког чина и враћен у ред лаика.

Упокојили се у Господу:

Протојереј Павле Анђелић, пензионисани парох лесковачке парохије у Лесковцу, Архијерејско намесништво беланичко;

Протојереј ставрофор Милун Алексић, пензионисани парох јунковачке парохије у Јунковцу, Архијерејско намесништво опленачко.

СЛУЖЕЊА, ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ МИТРОПОЛИТА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. априла до 31. маја 2026. године

АПРИЛ 2026. ГОДИНЕ:

1. април 2026:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, исповест свештенства Архијерејског намесништва орашачког. Јереј Дејан Обрадовић, парох горњотрешњевички, прочитао је на братском састанку богословски реферат „Смисао Хришћанског подвига“.

2. април 2025:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог Јована Крститеља у Мељаку, исповест свештенства Архијерејског намесништва беланичког. Протонамесник Душан Мучибабић је на братском састанку прочитао богословски реферат „Оживљавање Васкршњег етоса“; Посетио манастир Тресије.

3. април 2026:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Успења Пресвете Богородице у Младеновцу, исповест свештенства Архијерејског намесништва младеновачког. Протонамесник Бојан Вићовац, парох јагњилски, прочитао је на братском састанку богословски реферат „Милосрђе у посту“.

4. април 2025:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у крагујевачком насељу Шумарице; Посетио манастир Дивостин и одредио изглед фасаде манастирске цркве.

5. април 2025:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу; Крстио у цркви Светог Јоаникија у насељу Бресница у Крагујевцу близанце Вука и Николу, децу пароха бресничког Милоша Ђурића.

6. април 2026:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог великомученика Лазара Косовског у крагујевачком насељу Белошевцу; Рад и приједи у Епархијској канцеларији; Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

7. април 2026 – Благовести:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Дивостину.

8. април 2026:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виноградима; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

9. април 2026 – Велики четвртак:

Служио Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу.

10. април 2026 – Велики петак:

Служио Царске часове у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу;

Служио изношење плаштанице и статије у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу.

11. април 2026 – Велика субота:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову.

12. април 2026 – Васкрс:

Служио Васкршње јутрење и Литургију у Светоуспенском Саборном храму у Крагујевцу;

Служио Пасхално вечерње у храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодина.

13. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову.

14. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром.

15. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у крагујевачком насељу Белошевцу.

16. април 2026:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу.

17. април 2026 – Живоносни источник Пресвете Богородице:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу поводом славе Епархије шумадијске.

18. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Великој Иванчи и у току Литургије крстио Мару, кћерку надлежног свештеника Михајила Аврамовића; Крстио у Саборној цркви у Крагујевцу Вукана унука проте Сретка Петковића из Станова.

19. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог апостола Томе у Илићеву;

Крстио у цркви Свете Петке у Рогојевцу Василија, унука Рајка и Зорице Ранковић.

20. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

21. април 2026:

Служио Литургију у манастиру Ђелије Колубарске и у току

Литургије кретио Сташу, унуку великог добротвора манастира Ненада Живојиновића из Лазаревца.

22. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

23. април 2026:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Присуствовао седници Олимпијског комитета у Старој скупштини у Крагујевцу;
У Београду присуствовао донаторској вечери за изградњу конака манастира Павловца на Космају.

24. април 2026:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виноградима;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

25. април 2026:

Служио Литургију у манастиру Бајчетини;
Служио бденије у храму Светих жена Мироносица на Варошком гробљу у Крагујевцу.

26. април 2026:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светих Мироносица у Винчи;
Освештао у Јагњилу земљиште за нову цркву Свете Тројице;
У Младеновцу погледао место за изградњу новог храма.

27. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

28. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушици;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

29. април 2026:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у крагујевачком насељу Белошевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. април 2026:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

МАЈ 2026:

1. мај 2026:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виноградима;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
У Епархијској кући у селу Бабама одржао састанак о припремама за посету Патријарха српског Господина Порфирија са браћом архијерејима.

2. мај 2026:

Служио Литургију у храму Светог Симеона Мироточивог у Грчку;
Посетио цркву Свете Тројице у Селевцу;
Посетио Ваљево на позив Епископа ваљевског Господина Исихија.

3. мај 2026:

Саслуживао на Литургији коју је служио Његова светост Патријарх српски Господин Порфирије у манастиру Лелић поводом празника Светог владике Николаја Жичког;
Поклонио се моштима Светог Јустина у манастиру Ћелијама.

4. мај 2026:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
У селу Бабама у Епархијској кући дочекао и угостио Његову светост Патријарха српског Господина Порфирија, Митрополита бачког Господина Иринеја, Митрополита браничевског Господина Игњатија, Митрополита нишког Господина Арсенија, Митрополита врањског Господина Пахомија и Митрополита тимочког Господина Илариона.

5. мај 2026:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у манастиру Липару.

6. мај 2026 – Ђурђевдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу;
Присуствовао отварању Градске куће (бивша зграда Суда) у Крагујевцу.

7. мај 2026:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

8. мај 2026:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог апостола и јеванђелисте Марка у Великим Црљенима;
Утврдио у цркви Свете Тројице у селу Јунковцу код Лазаревца распоред за живопис олтара.

9. мај 2026:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Служио бденије у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром.

10. мај 2026:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог Саве у Барајеву.

11. мај 2026:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

12. мај 2026 – Свети Василије Острошки:
Служио Освећења јелеја и Литургију у манастиру Каленић;
Рад у Патријаршији СПЦ.

13. мај 2026:
Саслуживао на Литургији и Призиву Светог Духа Патријарху српском Господину Порфирију са браћом архијерејима на почетку рада Светог архијерејског сабора СПЦ у храму Светог Саве на Врачару.

14 – 16. мај 2026:
Учествовао у раду Светог архијерејског сабора СПЦ.

17. мај 2026:
Служио Литургију у храму Вознесења Господњег у Сопоту.

18 – 20. мај 2026:
Учествовао у раду Светог архијерејског сабора СПЦ.

21. мај 2026 – Спасовдан:
Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Вознесења Господњег у Ђуриселу;
Учествовао у литији града Београда на којој је ношен кивот са појасом Пресвете Богородице из манастира Ватопеда на Светој Гори.

22. мај 2026:
Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Драчи.

23. мај 2026:
Служио Литургију у храму Рођења Пресвете Богородице у Глибовцу;
У селу Церовцу код Смедеревске Паланке обишао кућу која је приложена Епархији шумадијској.

24. мај 2026:
Служио Литургију у храму Светог Николаја Мирликијског у Миросаљцима;
Посетио манастир Тресје.

25. мај 2026:
Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио дечију радионицу калиграфије у манастиру Дивостину.

26. мај 2026:
Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

27. мај 2026:
Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
У цркву Светог Ахилија у Ариљу служио вечерње са петохлебницом и присуствовао свечаној академији поводом 730 година постојања ове вркве;

28. мај 2026:
Саслуживао на Литургији Митрополиту нишком и адми-

нистратору Епархије жичке Господину Арсенију у храму Светог Ахилија у Ариљу;
Посетио родну Добрачу и на гробљу извршио мали помен родитељима и браћи и сестрама;
Посетио храм Света Три јерарха у Пожеги.

29. мај 2026:
Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виноградима;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. мај 2026 – Задушнице:
Служио Литургију у храму Васкрсења Господњег на гробљу Бозман у Крагујевцу, служио парастос и вршио помене над гробовима на Бозман гробљу.

31. мај 2026 – Духови:
Служио Литургију у Саборном храму у Крагујевцу.

Продајни центар
ЕПАРХИЈЕ
ШУМАДИЈСКЕ

ИНТЕРНЕТ
ПРОДАВНИЦА
ЦРКВЕНИХ
ПРЕДМЕТА
ЗА ЦЕО СВЕТ

www.eparhija.com

ОПРЕМА ЗА ХРАМОВЕ
ОПРЕМА ЗА СВЕШТЕНСТВО
ИКОНЕ, КРСТОВИ, ТАМЈАН
ФИЛИГРАНСКИ ПРОГРАМ
ЈЕВАНЂЕЉА, КЊИГЕ
ЦРКВЕНИ АРТИКЛИ

www.eparhija.com

ДЕЧИЈА СТРАНА

КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЋИ У ЊЕГА

Свети Владика Николај Велимировић

СВЕТИ ЦАР КОНСТАНТИН И ЦАРИЦА ЈЕЛЕНА

Родитељи Константинови беху цар Констанције Флор и царица Јелена. Флор имаше још деце од друге жене, но од Јелене имаше само овога Константина. Три велике борбе имаше Константин кад се зацари: једну против Максенција, тиранина у Риму, другу против Скита на Дунаву и трећу против Византинца. Пред борбу са Максенцијем, када Константин беше у великој бризи и сумњи у успех свој, јави му се на дану пресјајан крст на небу, сав окићен звездама, и на крсту стајаше написано: овим побеђуј. Цар удивљен нареди да се скује велики крст, сличан ономе што му се јави, и да се носи пред војском. Силом крста он задоби славну победу над бројно надмоћним непријатељем. Максенције се удави у реци Тибру. Одмах потом Константин изда знаменити Едикт у Милану 313. године да престану гоњења хришћана. Победивши Византинце, он сагради диван престони град на Босфору, који се од тада прозва Константинопољ. Но пред тим Константин паде у тешку болест проказну. Жречеви и лекари саветоваху му као лек

купање у крви заклане деце. Но он то одби. Тада му се јавише апостоли Петар и Павле и рекоше му да потражи епископа Силвестра који ће га излечити од страшне болести. Епископ га поучи вери хришћанској и крсти, и проказа ишчезе са тела царевог.

Када наста раздор у цркви због смутљивог јеретика Арија, цар сазва I Васељенски сабор у Никеји 325. године, где се јерес осуди а Православље утврди. Света Јелена, благочестива мајка царева, ревноваше много за веру Христову. Она посети Јерусалим и пронађе Часни Крст Господњи, и сазида на Голготи цркву Васкрсења и још многе друге цркве по Светој Земљи. У својој осамдесетој години представи се ова света жена Господу 327. год. А цар Константин надживи своју мајку за десет година и упокоји се у својој шездесет петој години, у граду Никомидији. Тело његово би сахрањено у цркви Светих Апостола у Цариграду.

Из Охридског пролога

ДОГАЂАЈИ ПОСЛЕ ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВОГ

Појава Господња на Тиверијадском мору

Дани прославе Пасхе су прошли; они који су одасвуд дошли у Јерусалим на празник враћали су се кући, а Исусови ученици, по Његовој речи, отишли су у Галилеју, где их је Он већ претекао. Поново, на Тиверијадском језеру, Исус се прославио бројним чудима и божанским поукама, јавивши се својим ученицима на овај начин:

„Послије тога опет се јави Исус ученицима својим на мору Тиверијадском. А јави се овако:

Бијаху заједно Симон Петар и Тома, звани Близанац, и Натанаило из Кане Галилејске, и синови Зеведејеви, и друга двојица од ученика његових. Рече им Симон Петар: Идем да ловим рибу. Рекоше му: Идемо и ми с тобом. Изиђоше и уђоше одмах у лађу, и оне ноћи не ухватише ништа. А кад већ настаде јутро, стајаше Исус на обали, али ученици не познаше да је то Исус. А Исус им рече: Децо, немате ли што за јело? Одговорише му: Немамо. А он им рече:

Баците мрежу са десне стране лађе и наћи ћете. Онда бацише и већ је не могаху извући од мноштва рибе. Онда онај ученик, кога љубљаше Исус, рече Петру: То је Господ! А Симон Петар, када чу да је Господ, опаса се огртачем, јер бјеше наг, и баци се у море. А други ученици стигоше лађицом, јер не бијаху далеко од земље него око двеста лаката, вукући мрежу са рибом. Чим пак изиђоше на земљу, видеше огањ наложен и на њему положену рибу и хлеб. Исус им рече: Донесите од рибе што сада ухватисте. А Симон Петар уђе и извуче мрежу на земљу пуну великих риба, сто педесет и три; и од толикога мноштва не продре се мрежа. Рече им Исус: Ходите, обедујте. А ниједан од ученика не смеде да га упита: Ко си ти? знајући да је Господ. Тада дође Исус, и узео хлеб и даде им, тако и рибу. Ово се већ трећи пут јави Исус ученицима својим пошто устаде из мртвих.“ (Јн 21, 1-14).

Док су јели Симон Петар се вероватно осећао потиштено, налазећи се у присуству Онога кога

се три пута одрекао у судбоносном тренутку. Господ, својом Божанском силом уздижући чак и из дубине деградације до самих висина своје изабранике који га воле, обратио се Петру са значајно поновљеним питањем:

„А кад обедоваше, рече Исус Симону Петру: Симоне Јонин, љубиш ли ме више него ови? Рече му: Да, Господе, ти знаш да те волим. Рече му: Напасај јагањце моје. Рече му опет по други пут: Симоне Јонин, љубиш ли ме? Рече му: Да, Господе, ти знаш да те волим. Рече му: Чувај овце моје. Рече му трећи пут: Симоне Јонин, волиш ли ме? Петар се ожалости што му рече трећи пут: Волиш ли ме? И рече му: Господе, ти све знаш,

ученика да се окупе, заједно са више од пет стотина других, како би били сведоци великог појављивања Богочовека васкрслог из мртвих. Свети апостол Павле приповеда: „Потом се Он јавио одједном више од пет стотина браће, од којих су већина и сада живи, а неки се упокојше“ (1.Кор. 15, 6).

Након свог васкрсења, Господ се четрдесет дана настављао јављати својим ученицима, отварајући им „ум да разумеју Писма“ и припремајући их да проповедају Царство Божије.

Рекао им је: „Тако је писано, и тако је требало да Христос пострада и да васкрсне из мртвих трећег дана, и да се у Његово име проповеда покајање и опроштење грехова свим народима, почевши од Јерусалима. А ви сте сведоци тога.“ Подсетио их је да му је дата „сва власт на небу и на земљи. Идите, дакле, и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да држе све што сам вам заповедио. И ево, ја сам с вама у све дане до свршетка века.“ „Идите по целом свету и проповедајте јеванђеље сваком створењу. Ко поверује и крсти се, биће спасен; а ко не поверује, биће осуђен. И ова ће знамења

ти знаш да те волим. Рече му Исус: Напасај овце моје. Заиста, заиста ти кажем: Када си био млађи, опасивао си се сам и ходио си куда си хтио; а кад остариш, раширићеш руке своје и други ће те опасати и одвести куда не желиш. А ово рече указујући каквом ће смрћу прославити Бога. И казавши ово, рече му: Хајде за мном! А Петар осврнувши се виде где за њима иде ученик кога Исус љубљаше, који се и на вечери насло-ни на прса Његова и ре-као: Господе, ко је тај који ће те издати? Видевши Пе-тар овога, рече Исусу: Гос-поде, а шта ће овај? Исус му рече: Ако хоћу да он остане док не дођем, шта је теби до тога? Ти хајде за мном. Онда изиђе ова риеч међу браћом да онај ученик неће умриети; али Исус му не рече да неће умријети, него: Ако хоћу да он остане док не дођем, шта је теби до тога?“ (Јн 21, 15-23).

Благослов апостолима за проповедање широм света

Након овог првог појављивања у Галилеји, Спаситељ се поново појавио на суседној гори (према предању, гори Тавор). Тамо је одредио својих једанаест

пратити оне који верују: У име моје изгониће демоне; говориће новим језицима; узимаће змије; и ако попију шта смртоносно, неће им наудити; на болесне ће полагати руке, и они ће оздрављати.“

РЕПУБЛИЧКО ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

На празник Свете браће Кирила и Методија, 24. маја, на Православном богословском факултету Универзитета у Београду одржано је прво републичко такмичење из Верске наставе – Православног

катихизиса уз благослов Његове Светости Патријарха Српског Господина Порфирија. Такмичење је организовано од стране Одбора за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке уз подршку Министарства просвете Републике Србије. Први пут је ове године такмичење из Верске наставе уврштено у званичан Календар такмичења Министарства просвете, чиме је потврђен значај предмета у образовном и васпитном систему наше земље.

На такмичењу су учествовала 82 ученика осмог разреда основних школа из готово свих епархија Српске Православне Цркве у Републици Србији, укључујући и Епархију Шумадијску. Наша Епархија је послала четворицу ученика Основне школе „Бошко Ђуричић“ из Јагодине: Божидара Благојевића, Матеју Матића, Вељка Настића и Тодора Аврамовића, које је на такмичењу пратио њихов вероучитељ Бошко Димитријевић.

Читав догађај започет је Светом Литургијом у параклису Светог Јована Богослова, коју је служио

Епископ Новобрдски, Викар Патријарха Српског, Г. Иларион. Након Литургије такмичари су угошћени на агапи, након чега су приступили изради теста и мини-есеја. Сваки такмичар је добио поклон од

организатора који је укључивао Свето Писмо Старог и Новог Завета, држач за свећу и кадионицу. По окончању такмичења деца су се окрепила, након чега су организованим превозом отишли у Храм Светог Саве, како би целивали Часни Појас Пресвете Богородице, и где су на поклон добили везице освештане над појасом Мајке Божије и дечије молитвенике.

Пре почетка такмичења Владика Иларион је упутио поучне речи подршке које су охрабриле такмичаре поручивши им да су они сви победници, не само због чињенице да учествују на републичком такмичењу, већ пре свега због тога што су узели

учешћа на Литургији на којој су се причешћем сјединили са Господом Исусом Христом. Прва три места припала су ученицима Архиепископије београдско-карловачке, те епархија Жичке, Нишке и Тимочке.

Бошко Димитријевић, вероучитељ

СЛОВО НА ДАН ЖЕНА МИРОНОСИЦА

Данас када славимо нешто много више, веће и силније од осмога се марта као светског дана жена, ми се сећамо жена (човечице) као првих сведака Васкрсења Христовог. То вероватно није случајно да су жене прве виделе Васкрслог Господа, али је и жена прва у рају згрешила. Да не иде на многу гордост и сујету мушкарца, жене својом снагом, жељом, храброшћу и Божијим промислом прве се клањају Васкрслом Христу. Оне ризикују живот, част и образ да би Господа нашега достојно сахраниле.

Такође ту своју храброст и веру показују и Никодим, који се противио Синедрону да убију Христа и Јосиф из Ариматеје, који је искао тело Господње и хтео да га помаже миром као што то и доликује. Не где се помиње да би та количина мира данас вредела негде око четири или пет цистерни нафте. Међутим, Жив се не може наћи међу мртвима.

Као што рече Свети Ава Јустин, ђаво господари човеком путем смрти, путем греха. Зато Христос не може умрети, јер је он безгрешан, а самим тим и бесмртан. Зато је сталан и вечан и зато што је Он све-

општа Љубав. Он и љуби човека као што каже Достојевски: „Јер нити има таквога греха, нити га може бити на овој земљи, да га Бог не би опростио искреном покајнику.“

Тако су нам жене показале огромну храброст и веру отишавши на гроб, а не знајући да ли ће се вратити. Оне су веснице највеће радости, радости Васкрсења која сваку тугу победи, јер ђавола Христос победи. Зато су оне и ученицима јавиле ту вест због своје огромне вере. Тако ми у Орашцу, у храму Вознесења Господњег прослављамо литургијски и са нашом трпезом љубави (агапе) овај празник. Ту трпезу спремају мајке и жене својом љубављу за ближње. А љубав, још једном ћу цитирати, како каже наш Свети Ава Јустин, словенског пророка, Достојевског: „Љубављу се све искупљује, све се спасава.“ Дај Боже, да и даље овај празник прослављамо овако у најсветијој радости Васкрсења. Амин!

Георгије Марковић из Аранђеловца, матурант Карловачке гимназије

Порцеланске иконе Антона и Олге Петров

НОВА ИЗДАЊА ИЗДАВАЧКЕ УСТАНОВЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

